

252

శ్రీ ర సు

శ్రీమతే విఖన సెనమః
శ్రీవై ఖానససూత్రభాష్యకారేణ
శ్రీనృసింహవాజపేయయాజినా
ప్రణీతమ్

శ్రీమతే విఖన సెనమః శ్రీవై ఖానససూత్రభాష్యకారేణ శ్రీనృసింహవాజపేయయాజినా ప్రణీతమ్

శ్రీ వై ఖానస సూత్ర దర్పణమ్.

శ్రీమతే విఖన సెనమః శ్రీవై ఖానససూత్రభాష్యకారేణ శ్రీనృసింహవాజపేయయాజినా ప్రణీతమ్

శ్రీ. ఉ. చ.

శ్రీనివాసభట్టాచార్యేణ పరిష్కృతం
శ్రీనారాయణం శేషాచార్యేణ
హేలాపురీవిరాజమాన
మంజువాణీముద్రాక్షరశాలాయాం
ముద్రాపయిత్యా
ప్రకటికృతమ్
విజయతామ్
ఏతన్మాత్ర్యం పాదరూప్యం.
1915.

శ్రీనివాసాయనమః

శ్రీమతేవిఖనసే నమః

శ్రీవై ఖానస విద్వద్భృందమునకు ప్రణామసహస్ర
పూర్వకముగ సవినయ విజ్ఞాపనము.—

ఐహికా ముష్మికాపవగణములకు శ్రోతస్మాతక
కర్మములై సాధనములై యున్నవి. వీటికి పదునెనిమిది గృ
హ్యసూత్రములు ముఖ్యాకరములై యున్నవి. సర్వసూత్ర
ములయందును “ ఆద్యత్వాత్సర్వసూత్రాణాం నైష్ణవత్వా
చ్చసర్వశః ” అను భృగువచనమువలన శ్రీ నై ఖానస సూ
త్రము మొదటిదియనుటకు సందేహ మించుకయునులేదు.

ఇది “శ్లో॥ అల్పాక్షరమసన్నిధం సారవద్విశ్వతోముఖం
అస్తోభమనవద్యంచసూత్రం సూత్రవిదోవిదుః॥

అనునట్లు స్వల్పాక్షరములు కలదియు, సధావిశేష
ము కలిగియుండుటచే సర్వజనులకు తెలియ నవశ్యకముగ
నుండెను. గనుకనే “ సూత్రంనై ఖానసాఖ్యంగహనమపి ”
యని యీగ్రంథకర్త వ్రాసియున్నాడు. ఈసూత్రాధికము
ను సర్వజనులు సులభముగా తెలిసికొనుటకై సూత్రదర్పణ
మను నీగ్రంథము ప్రయోగరూపముగ రచించబడినది. దీని

నవలోకించినమాత్రమున సూత్రాధికము నిస్సంశయముగ తెలియదగియుండుటవలన నీగ్రంథమునకు దర్పణమను నామము సాధకమయ్యెను.

శ్రీవైఖానస సూత్రభాష్యకర్తయును మాధవాచార్యపుత్రుడునగు శ్రీనృసింహవాజపేయయాజియే పిన్నవయసున అనగా క్రతుదీక్షకంటె పూర్వమున నీగ్రంథమును రచించుటచేత “నృసింహః” అని గ్రంథాది యందును “నృసింహవిరచితే” అని ప్రకరణాంతరములయందును చ్చరించెను.

ఇందులకుదృష్టాంతములేమనగా ఒకటి-శ్రీసూత్రభాష్యమున పటలములుగ నెచ్చటవ్రాసెనో ప్రయోగదర్పణమున నచ్చటనే ప్రకరణములనునిణకయించెను. రెండు-సూత్రమున గూఢాభిప్రాయముగల యనేక స్థలములయందు భాష్యము ననుసరించియే ప్రయోగ మీగ్రంథమున వ్రాయబడినది.

ముందు శ్రీ భాష్యాదిమధ్యాంతములయందువలె నీ గ్రంథాదియందు శ్రీరాముని నమస్కరించెను.

ఈగ్రంథముమూడుప్రశ్నములవరకు శ్రీమాన్ రొం

పిచ్చర్ల భట్టర్ కోదండ రామాచార్య పాకయాజులవారు సం
పూర్ణశ్రమతో సంపాదించి మాకు దయచేసిరి.

మరికొంతకాలమునకు అపర ప్రయోగ రూపమగు
పంచమప్రశ్నముగూడ వారిచేసంపాదించబడినది. కానియీ
ప్రశ్నమ సంపూర్ణముగా లభించుటవలన ప్రస్తుతమునము
ద్రింపించుట కనుకూలముగాకయుండెను. ఏమహాత్ములై
న ముద్రితములుగాని ప్రశ్నములనుగాని పంచమప్రశ్నాం
తమునుగాని దయచేసి పంపినయెడల మిగులసంతోషముతో
గ్రహించి ముద్రింపించగలము.

ఈపుస్తకముశీవైఖానస గ్రంథసంపాదన తత్పరు
లగు శ్రీమాన్ దేవయజనం వేంకటరామాచార్యులవారిప్రే
రణచే ఉల్లిపాలెం గ్రామనివాసులగు శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్
నారాయణం శ్రీరామాచార్యులవారి ద్వితీయపుత్రులగు శే
షాచార్యులవారి ద్రవ్యసహాయమువలన ముద్రింపించబడినది

ఇట్లు విబుధజనవిధేయుడు,
ఉ॥ చ॥ శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు.

శ్రీ యో న మః

విజ్ఞాపనము.

సకలశాస్త్రసుప్రసిద్ధులగు శ్రీమద్విఖనోమహామునీం
దులచే సకలజనోత్తరణమునకై రచియించబడిన శ్రీవైఖా
నసగృహ్యసూత్రము బోధాయనాది సూత్రకతలచేతను,
మన్వాది సత్ప్రతికతలచేతను, వాల్మీక్యాది మహాకవులచే
తను, మరియు ననేకులచే ప్రమాణతమముగా సంగీకరించ
బడియు నీకలికాలమహిమచే మిగుల కార్యమును పొంది
యుండెను. దీనిపునరుద్ధరణమునకై యనేకపండిత సహాయ
ము ద్రవ్యసహాయము ముఖ్యావశ్యకములై యున్నవి. ఈ
యుభయసహాయమునకై సకలవైఖానస మహీనురమండ
లము ప్రణతసహస్రపూర్వకముగ ప్రార్థింపబడుచున్నది.

ఇట్లువిద్యజ్ఞనవిధేయులు,

ఉ.చ. శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు,

శనివారప్పేట, ఏలూరుతాతూకా,

కృష్ణాజిల్లా.

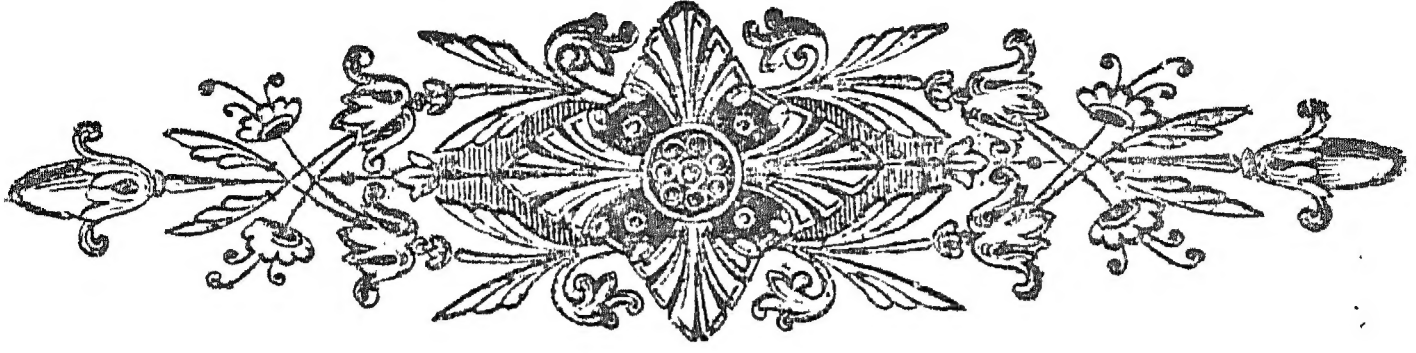
దే॥ వేంకటరామాచార్యులు,

యీపూరు, అనంతవరంపోస్టు,

గుంటూరుజిల్లా.

ఈ గ్రంథము వలయువారు.—

పై విలాసములకు తమ విలాసమును తెలుగు లిపిన వ్రాసి తెప్పించు
కొన వలయును.

— శ్రీ ని వా సా య న మః —

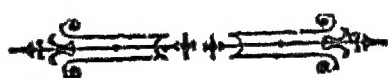
—* శ్రీమద్విఖనసమహాగుర వేనమః *—

శ్రీ వై ఖా న స సూ త్ర ద ర్పణే

ప్ర థ మ ప్ర శ్న ప్రా ర మ్భః

శ్లో॥ శ్రీలక్ష్మీవల్లభారమ్భాం విఖనోమునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార్యపర్యంతాం వందేగురుపదమ్పరామ్॥

న త్వా రా మా జ్ఞా క శ్చం సు ర వ ర మ కు ట ప్రో జ్జ్వ ల ద్ర త్న ని
త్య జ్వా లా మా లా స వి త్రా స్ఫు టి త మ న ఘ చి త్తా
లి భి సే వ్య మా న మ్ । సూ త్రం వై ఖా న సా ఖ్యం
గ హ న మ పి స మా లో చ్య స మ్య జ్ఞ సిం హా బో ధా థ కం బాల
కా నాం స్ఫు ట మ తి సు ల భం వ క్తి త ద్ద ర్పణా ఖ్యమ్॥

— * ఉ పో ధ్వా త : * —

అథనిషేకతుఃసజ్జమనగర్భాధానపుగ్ం నవనసీమస్త
విష్ణుబలి జాతకర్మోత్థాన నామకరణాన్నప్రాశనప్రవాసా
గమనపిణ్డవధానచౌలకోపనయన పారాయణవ్రతబద్ధవినయో
పాకర్మ సమావర్తనపాణిగ్రహణానీత్యష్టాదశ శారీరాస్స
గ్గ్స్కారాః। బ్రహ్మదేవపితృభూతమనుష్యయజ్ఞాఅహరహ
నుష్ఠేయాస్థానీపాకః ప్రతిపక్షం, మాసిశ్రౌద్ధం పిణ్డపితృయ
జ్ఞఃప్రతిమాస, మాగ్రయణమష్టకాచైత్ర్యాశ్వయుజీచ ప్రతి
సంవత్సర, మితిసప్తపాకయజ్ఞాః। అగ్న్యధేయంసకృ, ద
గ్నిహోత్రంసాయంప్రత, ర్దశాపూర్ణమాసౌపక్షంపక్ష,
మాగ్రయణేష్టిః ప్రతిమాసం చాతుర్మాసోసకృ, నిరూ
ధపశుబంధంప్రతివషణం, సౌత్రామణిసకృ, దితిసప్తహవి
ర్యజ్ఞః। అగ్నిష్టమోఽత్యగ్నిష్టమఉక్త్యష్టాదశీవాజపేయోఽ
తిరాత్రోఽప్తర్యామ ఇతిసప్తసోమయజ్ఞాః। ప్రథమమగ్నిష్ట
మో యష్టవ్యోఽతిరాత్రోవేతికేచిదిచ్ఛంతి । వైఖానసా
నామేత ఏవ ద్వావింశద్యజ్ఞా ధర్మోక్త క్రమేణ కర్తవ్యాః।
నిషేకాజాతకా తస్మిన్సూతో బ్రాహ్మణ్యాం తత్పతే
జాతోమాత్ర స్తదనంతరకర్మభి సస్మిన్సూతః కాలో
వసీత సౌవిత్ర్యధ్యయనా ద్బ్రాహ్మణో వేదమధీత్య కృ
తపాణిగ్రహణోగృహస్థః పాకయజ్ఞయాజీశ్రోత్రియ ఆహి
తాగ్నిశ్చ హవిర్యజ్ఞయాజ్యనూచానసోమయజ్ఞయాజీభూ

అ తత్సగ్గస్కారసంయుక్తో నియమయమవాన్యషికల్ప
స్సషడంగ చతుర్వేదపారాయణ తపోయోగతత్పరఋషి
నారాయణపరాయణో నిర్ద్వంద్వోమునిః పూర్వసగ్గస్కా
రా దుత్తరసగ్గస్కారో వరీయానితివిజ్ఞాయతే॥

ఇతిశ్రీవైఖానస సూత్రదర్శనే నృసింహవిరచితే ప్ర
థమప్రశ్నే ఉపోద్ఘాతః ప్రథమప్రకరణమ్॥

—* శౌ చ వి ధిః *—

అథచతుర్థా మాత్రశమితామాచార స్సూర్యోదయా
త్ప్రాగేవముహూర్తే బ్రాహ్మీప్రబుద్ధశ్చోత్థాయ హరి
హరిహరిరిత్యుచ్చార్జ్య గ్రామాత్ప్రాచీముదీచీంనై రృ
తీంవా దిశంగత్వా తృణై భూమిమంతర్ధాయ వాససాశిరః
ప్రావృత్య నిష్ఠివనోచ్చాసవర్జితోఽహ్నిసన్ధ్యయో శ్చోద
జుక్రభోరాత్రోదక్షిణాముఖో దక్షిణకణఠధృత యజ్ఞోపవీతో
విణ్మాత్రోత్సజనం కుర్యా త్తతోగృహీతశిశ్న శ్చోత్థా
య గన్ధలేపక్షయకరం శౌచంకుర్యా నత్రుదంగృహీతోద్భృ
తతోయేన క్రమాన్మాత్రపురీషయో శ్చిశ్నేద్వి హస్త
యోఽప్రత్యేకంద్వి, గుడే షడ్వామక రెదశ తథోభయోఽంక
రయో రత్రుదం దత్వా బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చనాభేరథో
వామేన తదూర్ధ్వం దక్షిణేనచపాణినా శౌచం కుర్యాద్వనస్థ
సన్యాసినోరేతద్ద్విగుణంభవతి సమృజ్జలేనపునః పాదాహస్తా
చప్రక్షాళ్యతతోయథావిధ్యాచమనం కృత్వా

దస్త్రధావనమ్.

హస్తాజాన్వంతరాకృత్వా తిక్తంకటుకషాయంవా
ద్వాదశాష్ట్రలాయామం దస్త్రకాష్ట * మాయుర్బలమితిగృ
హీత్వా పాలాశకార్పాసాహిత్యా ప్రతిపద్దశః నవమీషష్ఠీ
చతుర్దశ్యష్టమ్యేకాదశీషు భానువాసరె శ్రాద్ధదినేషుచ హి
త్వా నిత్యంకుర్యాత్కాష్టానామలాభేద్వాదశగణ్ణామైర్వి
శుద్ధ్యతి॥

—* నిత్యస్నానమ్. *—

అథ పవిత్రపాణిస్నానంకుర్యాద్దభిషేకందివ్యంవా
యవ్యమాగ్నయం గుర్వనుజ్జేతి పశ్చవిధం నద్యలాభేతటా
కే తదలాభేకూపేవా స్నాయాత్ప్రాజుక్రఖ ఉదజుక్రఖోవాఽ
ఽచామత్యామణిబద్ధాత్పాణీ ఆజానోఽపాదౌచ దక్షిణాదిప్ర
త్యేకంప్రత్యాశ్య జలస్థలేష్వాసీనం ఫేనబుద్బుదరహిత మవిచ్ఛి
న్నముదకం గోకర్ణాకృతిహస్తేనాదాయ తలాదికృమేణప్ర
దక్షిణం బ్రాహ్మదైవాషక్తౌత్పకతీథాఽనిజ్ఞాత్వా బ్రా
హ్మణతీథేన త్రింపిబే త్తతోజ్గుప్తమూలేన ద్విరోష్ఠాపరిమృ
జ్య గ్నిపాయుప్రజాపతినూర్యేంద్రాః కృమేణాజ్గుష్టాదీనాం
దేవతాభవం త్యజ్జుష్టపాజాపత్యాభ్యాంముఖంమాప్త్యాఽ

*ఆయుర్బలంయశోవచఃః ప్రజాంపశువసూనిచ| బ్ర
హ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహివనస్సతే॥

గ్నేయమైతాభ్యాంచతుషీ, ఆగ్నేయవాయవాభ్యాంనాసి
 కే, ఆగ్నేయైంద్రాభ్యాంశోత్రై, భువోచాగ్నేయేన, హృద
 యంసర్వై, ర్నాభిమాగ్నేయేన, ప్రత్యవయవమపసస్సప్తౌష్టా
 జ్ఞయోర్వార్యమేపాణావప్యభ్యుక్ష్య సర్వాజ్ఞుభిభిర్మాత్రాః
 న మిత్యమంత్రక మథసమంత్రక మిన్దోహముభాభ్యామి
 తిహస్తావాపఃపాదావితి పాదాచప్రత్యాశ్యాపఃపునంత్యిత్యా
 చమనంకరోతి కేచిద్భగ్వేదఃప్రీణాతు యజుర్వేదఃప్రీణాతు
 సామవేదఃప్రీణాత్వితి బ్రాహ్మణోహృదయంగమాః క్ష
 త్రియఃకణ్ఠగా వైశ్యస్తాలుగాశ్చ త్రిరపఃపీత్యాః ధర్వవే
 దఃప్రీణా త్వితిహసవేదఃప్రీణాత్వితి కపోలేస్సప్తౌష్టా చంద్ర
 మా ఇతిముఖంమాష్టిః మహేశ్వరఇతిమూర్ధాఃన మాది
 త్యస్సోమఇతి చతుషీ దిశఇతిశోత్రే వాయురితినాసికే
 ఇంద్రఇతిభువో విష్ణురితిహృదయ మగ్నిరితినాభిం పూర్వో
 క్తాజ్ఞుభిస్సప్తౌష్టాఃపోనమస్కృత్యా వగాహేదథామం
 త్రస్సానం పిహితనాసాకణఃస్తూష్ణీనిమజ్జ్య జలైర్ము
 దాచ యావదమనశ్శుక్లం గాత్రశుద్ధింకృత్యాఃస్యంవ
 స్త్రం పరిధాయాదశాత్సూదితమితినినిజ్య గాయత్ర్యాప్రా
 గ్దశ ముదగ్దశంవాఽఽస్తీర్య శుష్కేగాయత్ర్యాఽఽదదీ
 తాథమంత్రస్సాన మిదమావఃప్రవహ తెతి తీథాఽన్తికమ
 భిగమ్య హిరణ్యశృంగమితివరుణంసమస్కృత్యాపఃపునాత్వి
 తి సమృదోద కేనాభ్యుక్షయే దమంత్రకేప్యేవం మంత్రం

వినాప్రోక్షయే దిదమాపశ్చివాఇతివిగాహ్య స్నాత్వాపునరా
చమ్య వస్త్రపరిధానాది శుష్కగ్రహణాంతంపూర్వవత్॥

—* నైమిత్తికస్నానమ్. *—

అథ నైమిత్తికస్నాన మిదంబ్రహ్మపునీమహాఇతి
సావర్ణ్యరాజతందభాకృతంవా పవిత్రంగృహీత్వాబ్రహ్మ
పునాత్వి త్యనామికాయాంధృత్వా శతధారమితిజలమాదా
య పయన్వతీరోషధయఇతిత్రిరాచమ్య నమోంతై ర్మహా
వ్యాహృతిభి రాదిత్యముపస్థాయ చిత్పతిరిత్యాదిభి స్త్రిభి
ర్మతై రుపాంతానామికాభ్యాం మృతసహితోదకేన ప్రద
క్షిణంతిరావృత్య శిరోమాష్ట్యా పోహిరణ్యపవమానైః
ప్రోక్ష్య పునరాదిత్యముద్వయంతమనఇత్యుపస్థాయ మహా
వ్యాహృత్యాజలమభిమంత్ర్య కణానాసాపుటేపిధాయ న
ద్యాంసోతోభిముఖో దేవాలయసమీపేతదభిముఖ స్తటాకే
సూర్యాభిముఖశ్చ స్నాత్వా ఋతంచయాసుగంధాఇత్యే
తాభ్యాం త్రిరావర్తయన్నఘమషణంకృత్వా ధౌతంపరి
ధాయాద్రంప్రమృజ్య సర్వంపూర్వవత్కుర్యా ద్వస్త్రని
ష్పిడనంతర్పణాంతేభవతి యదితటాకాదిమస్నానంకుర్యా
త్తటాకేవశ్చమృత్పిష్టాన్ కూపేత్రీకజలకుంభాన్ బహిని

—*అ శ క్త స్నానాని. *—

క్షిప్య స్నాయా దేవంఘటోదకాదిష్వభిషేక ముత్తరాయ

జమధ్యే సాతపవషణ్ సా నందివ్యం వాయునీతైర్గవాంసాదో
ద్గతైర్ధూళిభిర్వాయవ్యం శౌత సాక్షాద్భిసన్తాప్రోక్షణ
మాగ్నేయం గురోరనుజ్ఞాపూర్వకంప్రోక్షణంచేద్గుర్వనుజ్ఞేతి
పంచవిధమ్॥

---* అథ సముద్రే విశేషః. *---

“ సమస్తైవిశ్వరూపాయ సమస్తైవిశ్వయోనయే, సమో
హిరణ్యశృంగాయ నదీనాంపతయేనమః” ఇత్యవగాహ్య “విశ్వా
చీచస్మృతాచీచ విశ్వయోనవిశాంపతే సాన్నిధ్యంతుమే
దేవ సాగరైలవణాంభసి” ఇతినమస్కృత్య పిప్పలాదాత్స
ముత్పన్నే కృత్తేలోకభయంకరి । పాషాణం తేమయాదత్త
మాహారాధకంప్రకల్పిత “మితిపాషాణందత్వా సర్వరత్న
మయశ్రీమన్ సర్వరత్నకరాకర । సర్వరత్నప్రధానత్వం
గృహణామ్యుమ్ (మహోదధే) సమోస్తుతే” ఇత్యమ్యుమ్
దత్వా పూర్వవద్వస్తునిర్ణేజనాది తర్పణకాలేపిప్పలాదం
కణ్వంకృతాంతం జీవితేశ్వరంకాలరాత్రిమన్యుంవిద్యామ
హశ్చతర్పయామీతి తర్పయిత్వా సర్వంపూర్వవత్తుర్యాత్॥

---* ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః *---

అథపర్వతాగ్ర సింధుతీరనదీతీర ధర్మక్షేత్రతులసీమూ
లస్థిత మృదోర్ధ్వపుండ్రంధారయే నుత్పల్లక్షణంతు శ్యామం

శాంతిదం రక్తంవశ్యకరం పీతంశ్రీకరం శ్వేతంవైష్ణవం వై
 శ్ణవానాం శ్వేతమేవ పుష్టిదోజ్ఞమ్ ఆయుదోఽమధ్యమోఽన్న
 దాఽనామికాముక్తిదాతజఽనీ త్యేతైర్యథాకామం లలాటా
 దిషు సచ్చిద్రాణి మధ్యేశ్రీచూణఽయుతా న్యూర్ధ్వపుండ్రా
 ణి కేశవాదిద్వాదశ నామభిరూర్ధ్రని ద్వాదశాక్షరేణచ
 ధారయత్ ||

—* సంధ్యా వందనమ్ *—

అథపవిత్రపాణిః కృతప్రాణాయామః
 సంధ్యాముపాసిష్య ఇత్యుక్త్వా ప్రాతఃసూర్యశ్చేత్యాదినాచ
 మ్యా పోహిష్ఠాదిభిర్ముగ్ధిః ప్రోక్ష్యాంజలినాజలంగృహీత్వా
 గాయత్ర్యాఽభిమంత్ర్యసూర్యాభిముఖంవిక్షిప్య సావాదిత్య
 ఇతిప్రదక్షిణంకృత్వా శుచౌదేశ ఆసీనః ప్రాణాయామంకృ
 త్వాఽఽయాత్వితి సావిత్రీంప్రశంస్య ధ్యాత్వా తిష్ఠన్నష్టా
 వరాంజప్తోఽత్తమఇత్యుద్వాస్యమిత్రస్యేత్యాదిభిరాదిత్యము
 పస్థాయ మధ్యాహ్నాప్రాణాయామాది పూర్వవదాపఃపు
 నంత్యి త్యాచమ్యోపస్థానకాల ఉద్వయంతమసఇత్యుపస్థా
 య సాయమగ్నిశ్చేత్యాదినాచమ్య పూర్వవదుపస్థానకాలే
 యచ్ఛిద్ధితఇత్యుపస్థాయానంతర ముదితార్కామితిప్రాతరై
 వ్రీందిశం పశ్చిమార్కా మితి సాయంవారుణీం దిశముపస్థా
 య సంధ్యామైనమగ్నత్యాదిభిశ్చతుదిశం ప్రాతరైంద్రా
 దిసాయంవారుణాది చోపస్థాయేంద్రాదీన్నమోంతైస్తత

న్నామభిరుపస్థాయ ప్రమీతపితృక శ్చైత్రాచీనావీతీ దక్షిణా
ముఖః పితౄదీనుపస్థాయోపవీ త్యూర్ధ్వముఖోబ్రహ్మణ ము
త్తరాభిముఖో నారాయణాదీనుపతిష్ఠేత్ ॥

ఇతిశ్రీవై ఖానసనూత్రదర్పణే స్మసింహవిరచితే పృ
థమప్రశ్నే ద్వితీయప్రకరణమ్

—* త ర్ప ణ మ్ *—

అథాచమ్య కారుక్షేత్రమిత్యపోనమస్కృత్య మహా
హ్యహృత్యాభిమంత్ర్య కూప్యాదీన్నారాయణాదీకై వేన
భూపత్యాదీకైబ్రాహ్మణ విశ్వామిత్రాదీన్నారోరోత్యద
కాదీకైపైతృకేణతర్పయిత్వా పూర్వస్యాందేవేభ్య ఉత్తర
స్యామృషిభ్య స్తర్పయిత్వా యథాదిశమింద్రాదీనాదిత్యాది
గృహంశ్చతర్పయిత్వా యావంతోజలాధికనగతిజలం విస్మ
జ్యాచమేత్ ॥

—* బ్ర హ్మ య జ్ఞః *—

శుద్ధేదేశేదభానాస్తీర్య*బ్రాహ్మయమాసనమాస్థా
య బ్రహ్మాంజలింకృత్వాబ్రహ్మయజ్ఞేనయత్యుగ్ధతినంకల్పతీ
విద్యుదసీతిజలమభిమృశ్య వ్యస్తాంసమస్తాంచ సావిత్రీంజప్త్వా
ఇషేతోజ్జేత్వాదీంస్త్రీననువాకాప్రశ్నంవాధీత్య కాణ్డ
షితర్పణంకృత్వా సారీభిరగ్భిరాదిత్యముపతిష్ఠేత్ । అశ

క్తశ్చేత్వాదాప్రత్యాశ్యాచమ్యా తోదేవాదిన్దైష్ట్యవం జప్త్వా
దివ్యంవాయవ్యమాగ్నేయం మస్త్రస్నానంవాక్యత్వాచమ
నాదిసర్వంకుర్యాత్ ।

—* పంచతీర్థలక్షణం*—

దక్షిణహస్తతలై పంచతీర్థాఽని కనిష్ఠమూలందైవం
సర్వాఙ్ముఖిమూలాగ్రమాషణం తజన్యంగుప్థ యోర్రధ్యం
పైతృకమఙ్గుప్థస్యమూలంబ్రాహ్మ మధ్యమాగ్నేయం దై
వేనదైవమాషేణాషణం పైతృకేణ పైతృకం బ్రాహ్మేణ
బ్రహ్మతర్పణ మాగ్నేయేనాభ్యక్షణంచకరోతి ఉపవీతీదై
వంనివీతీచాషణం ప్రాచీనావీతీపైతృకంచకుర్యాత్ ।

ఇతిశ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే ప్ర
థమప్రశ్నే సంధ్యాదిప్రయోగ స్తుతీయప్రకరణమ్॥

*బ్రాహ్మసనలక్షణం మరీచిరాహ॥ దక్షిణపాదమూ
ర్ధ్వం వామపాదమధఃకృత్వా జాన్వస్తరేతదంగుష్ఠా నిగృ
హ్యేతిబ్రహ్మంజలిలక్షణంమనుః॥ సంహత్యహస్తావధ్యేయం
సహిబ్రహ్మంజలిస్సత్ప్రతః ॥ గృహ్యసూత్రేనవమప్రశ్నే ॥
ఓం భూస్తత్సవితురోభువోభగోదేవసోగ్ంసువధియో
యోనఇతి పంచోవ్యస్తామోం భూభువస్తత్సవితురోగ్ంసు
వధియోయోనఇత్యర్థచామోం భూభువస్సువస్తత్స
వితురితి సమస్తాంచసావిత్రీంజప్త్యేతి॥

—* పుణ్యాహవచనమ్. *—

అథస ర్వేషు సగ్గ్ స్తా రేషుపుణ్యాహంకుర్యా త్పంచశోత్రి
యానామామోదపాత్రంధారాస్విత్యద్భిరాపూ ర్యేదమాప
శ్శివాఇత్యభిమృశ్య సర్వతీర్థాన్యభ్యర్చ్య బ్రాహ్మణాన్పాజుత్ర
ఖాన్వాఽఽసయిత్వా స్వయముదజుక్తిసస్సపుణ్యాహంకరోమీ
తినజ్కుల్ప్య స్వస్తిసుప్రోక్షితమ స్త్వితిపూణ్యాహప్రదేశమ
భ్యక్షయే ద స్త్వితివాచకాః ప్రజాపతిఃప్రియతామిత్యక్తే
తథై వప్రతివాచకావదేయుః శామ్యంతుఘోరాణీ త్రితిజ
లంస్రావయే దైవికమతోదేవాఇత్యగ్రం జాతకంసంత్యా

సింఛామీత్యగ్రం మృతకంశుచీవోహవ్యేత్యగ్రమత్రదై వి
కశబ్దేనశుభకరోక్త్యతే స ర్వేషుపుణ్యాహేషుద్రవిణోదా
ద్యుచస్స ర్వేవదేయు ర్మృతాంతేయజమానస్యః కస్యక్షతా
రోపణం యజమానంకరకంధారయన్ పురస్తాత్పాత్రంనిక్షి
ప్య తస్మిన్ప్రతిమంత్రంసర్వశబ్దాద్యైః ప్రియన్తామిత్వనై
జలంస్రావయిత్వా ప్రతివచనంవాచయేత్పుణ్యాహమ స్త్వి
త్యాదీనామస్త్వంతః ప్రతివచనం శివాఋతవస్సంత్యిత్యాదీ
నాంక్రమేణ సంతుభవంత్య స్త్వితిప్రతివచనం యత్పుణ్యం
స్వస్తినఋధ్యా సేత్యంతం స ర్వేవదేయు ర్యజమానోఽనం
తరం రౌహిణాయ కాశ్యపాయ కేశవసుతాయ వాసిష్ఠీసు
తాయ దేవదత్తశర్మణే మహ్యమస్మిన్కరక్రణిఓంపుణ్యాహం
భవన్తోబ్రువన్త్వితివదే త్తదేవా స్త్వంతం ప్రతివాచకావదే

యుః తత్తన్మతాంత్రే శ్రీస్త్రీర్వాచన మాపోహిరణ్యజవ
మానైః పుణ్యాహజలేన సాచార్యాః ప్రతివాచకాయజమా
నంప్రోక్షయేయుః స్వాంకృతోసీతిదక్షిణాకాలెజ్జాపితే యజ
మానోదక్షిణాందక్షిణేనహస్తేనాచార్యాదిభ్యోదద్యా దేవం
సర్వత్రదక్షిణాదానే న్నదక్షిణేనహస్తేనదద్యాత్ ॥

ఇతి శ్రీవై ఖానససూత్రదర్పణే స్పృహవిరచితే
ప్రథమప్రశ్నే పుణ్యాహప్రయోగ శ్చతుర్థప్రకరణమ్.

—* ఆఘారసమ్భారలక్షణమ్. *—

అథాగ్న్యాయతనం ప్రాగానతేచోత్తరానతేదైవికం
దక్షిణానతేపశ్చిమానతేవాపైతృకం శుచౌదేశేచతుర్దిశం
చతుహస్త్రిస్తంగోమయేనమణ్డలంకల్పయిత్వా తత్రద్వాత్రిం
శదబ్జుశవిస్తారాయామంద్వ్యబ్జుశోన్నతం యథాలాభోన్న
తంవాసైకతంస్థణ్డలమగ్న్యాయతనంభవతి ప్రతిదిక్పశ్చదశ
పరిస్తరణబహిఃశ్చ ద్వాత్రింశదబ్జుశ్చాయతాస్థణ్డలేష
ట్రింశదబ్జుశ్చాయతాఃకుణ్డే తదాయామాఏకాబ్జుశిపరీణా
హానిర్వృణానిర్వకాఃపరిధయః పశ్చదశదైవికక్షిణా
వర్తగ్రన్ధియుతంచతురబ్జుశాగ్రం ద్వ్యబ్జుశగ్రన్ధిన్ద్వితాలా
యామంప్రోక్షణకూర్చంతథైవద్వాదశాబ్జుశాయామంపవిత్రం
తదాయామాహోమసమిధః పాలాశాశ్వత్థఖాదిరాదియజ్జవృ
క్షజాతాః సర్వచఅస్వయంశుష్కాఃప్రణక్రిమిలేపహీనాఃభ

వత్తి ప్రణిధిస్యవాదీనిశ్చోతోక్తలక్షణాన్వితానిగ్రాహ్యణి అ
గ్నేరుత్తరతః ప్రాగగ్రాన్దభాన్దస్తీర్య తేషుప్రణిధ్యా
దిపాత్రాణిసమిద్దభాన్దీంశ్చసంభారాన్దవ్వంద్వందైవికే ద
క్షిణతః పశ్చిమాగ్రేషుదభేషు ప్రత్యేకంపైతృకేసమ్భరతి
గృహస్థస్యనిత్యహోమాధామగ్నిశరణే మృదాచతుర్ది
శంద్వాత్రింశదజ్జుశ్చాయతాం చతురజ్జుళివిస్తారాంద్వ్యజ్జు
ళోన్నతామూర్ధ్వవేదిం చతురజ్జుళివిస్తారోన్నతాం తత్పరిగ
తామథోవేదించకృత్వా మధ్యేనిమ్నంపడజ్జుళేమాపాసనకు
ణ్డంకుర్యా ద్వనస్థస్యశ్రామణకాగ్నికుణ్డమాఘారవిశేషశ్చధ
ర్మేవక్ష్యతే॥

—* ఆ ఘా ర ః *—

అథాఘారవిధానం కర్తాప్రాజ్ఞుభో బ్రాహ్మమాన
నమాస్థాయ ఏతోన్విందనిత్యగ్న్వాయతనంప్రోక్ష్య మయి
దేవాదిచతుర్భిశ్చతుర్దిశంచతురశ్చతురో దభాన్దిక్షిప్యో
ద్ధన్యమానమితిమధ్యేన్ద్రాపర యమాగ్నేయ నైరృతసోమే
శానవాయవ్యేషు పైతృకేతుమధ్యాపరేన్ద్రా యమనిర్భత్య
గ్నిసోమవాయవ్యేశా నేషుఖనతి ఖననక్రమేణవ్రాతహ్యత ఇ
తిష శ్చైఖాలిఖిత్వా=ష్టాబద్ధమితివక్రితందభాన్దం దక్షిణపశ్చిమ
యోరవాంతరదేశే నిరస్యాపడపస్పృశేత్ రాద్రరాక్షసనై
రృతపైతృకచేదనభేదన తాడనఖనననిరసనావఘ్రాణాత్క
భిమశానానిచకృత్వా సర్వత్రాపడపస్పృశేదితిశ్చోతేదశా

నాల్లేఖాగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య జాతవేద ఇత్యరణీంగృహీత్వా
 తేనైవాగ్నింమథిత్యా తాకికంవాదాయాహ శేత ఘృతప్రతీ
 కఇత్యగ్నింప్రజ్వాల్యా యుదాఽశతి ప్రణమ్యోపావరోహే
 తికుణ్డేస్థణ్డేలేవానిధాయ సమిదారోపితశ్చేదుపావరోహేతిస
 మిధమాధాయాగ్నాఽయాహ్వాయంతశతిప్రజ్వాల్యా మయిగృ
 హ్ణామీత్యభివద్వ్యకర్మణేవామితికరాప్రక్షాశ్చేదమాపశ్శి వా ఇ
 త్యభిమన్త్యాదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిశ్చతుభిః నైఃకర్మత్యా
 ద్యాగ్నేయాస్తం నైర్మత్యాదివాయవ్యాస్తం వాయవ్యాదీ
 శానాస్తం ఆగ్నేయాదీశానాస్తంపరిమృజ్యపైతృ కేవిపరీతం
 పరిమృజేద్ధాయత్ర్యావేదీఃప్రోక్ష్యోంఘాపతేభువనపత ఇతి
 బ్రహ్మసోమరాజావృత్విశౌ వరయిత్వా బ్రహ్మణంత్యావృణీ
 మహాఇతి బ్రహ్మవరణంసోమగ్ంరాజాసంత్యావృణీమహా ఇతి
 సోమవరణంకృత్వా తాభ్యామహంఘాపతి రిత్యుచ్యమానే
 బ్రహ్మక్రోప్రోక్షిష్యామిసోమప్రోక్షిష్యామీత్యుక్త్వా ప్రోక్షే
 త్యుక్తేప్రోక్షయేత్॥

ఇతిశ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే పృ
 థమప్రోక్షే పంచమ ప్రకరణమ్॥

—* షష్ఠ ప్రకరణమ్ *—

ప్రాత్రాత్రోక్షణ్యాం జలమాదాయ పవిత్రేన్ద్ర ఇతి
 వేద్యాంబహిఃపస్సమిధస్స చశ్చనిధాయ పరశురసీతిప్రో

క్ష్యసమిధోము క్తబన్ధాః కృష్ణాసీతివేదిరసీతివేదింస్సగ్భ్యఇతి
 స్సవాదీన్ధ నకృన్త ప్రేణద్విస్తాష్టింప్రోక్ష్య దివేత్వేతిబహిః
 ఊగ్రమన్తరితాయత్వేతిమధ్యం పృథివ్యైత్వేతిమూలం ప్రో
 క్త్య పోషాయత్వేతిగర్భింప్రత్యభ్యుక్ష్య స్వధాపితృభ్య ఇతి
 ప్రాచీనావీతీదక్షిణస్యాంవేద్యాంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీశేషమూ
 గ్భావేతిపశ్చిమవేద్యాముత్తరాన్తం నినీయ యజ్ఞోపవీత్యప
 డపస్పృశ్యోభాభ్యామితి పాణీప్రత్యాశ్య పూషాత ఇతిబహిః
 గ్రన్ధింవిస్సజ్యాదిత్యవ్యంజనమసీత్యామూలాదగ్రాంతమభి
 మృశ్యోపరేణ వేదిమధస్తాదుత్తరాగ్రమూణాన్త్రమదసమితి
 యావదథన్దభానాస్తీర్య స్వాసస్థమితిప్రాగగ్రగ్ంస్వా
 సనాథన్మేకంనిధాయ విష్ణాన్తాపోసీతిప్రాచ్యాం దక్షిణత
 ఇతిదక్షిణస్యా ముత్తరతఇత్యుత్తరస్యాం పశ్చిమతఇతిప్ర
 తీచ్యాం స్థణ్డేలేదస్తాత్కుణ్డైద్వితీయవేద్యామాస్తీర్య ప్రా
 గ్భహిఃషడత్తరాగ్రమూధ్వన్కరోతిపైతృకేదక్షిణాగ్రంప్ర
 తీచ్యామూధ్వన్కరోతి గంధర్వోసీత్యాదిభిఃపశ్చిమదక్షిణో
 త్తరేషుక్రమేణపరిధీన్పరిదధాతి ప్రతీచ్యాముత్తరాగ్రమూ
 ధ్వన్కరోతిపైతృకేదక్షిణాగ్రమూధ్వన్కరోతీసూర్యస్తేన్వి
 తిప్రాచ్యామధోవేద్యాంకూచేనాపరిషిచ్య సూర్యమేవ
 పరిధింకల్పయత్యాహవనీయమభిమన్త్రయతీత్యేకేఽడపరిష్టా
 దిత్వపరిష్టాదశస్తాదిత్యధస్తాదిభిమన్త్ర్య వీతిహోత్రమితిసమి
 థావగ్నీశయోదిశో రూధ్వాన్గేని దధాతి పరిస్తీర్యమి

త్యాపేణతీర్థేనైద్ద్రాద్యముదగస్తం పరిషిచ్య సృతాసీతి
 దక్షిణేపాగస్తం సృతాసీతిపశ్చిమఉదగస్తం ధృవాసీ
 త్యుత్తరేపాగస్తం తరుణాసీత్యాగ్నేయాదీశానాస్తం పు
 నఃప్రదక్షిణమాగ్నేయాద్యస్తంపరిషిచ్య వానస్సత్వోసీతిప్ర
 ణిధ్యోఽప్రతాళనంకృత్వా పృథివ్యాపఞ్చివృథివీంమనసాధ్యా
 త్వా సాక్షతైరద్భిరాపూర్య వసూనాంపవిత్రమసీతి మంత్రా
 వృత్త్యా ప్రణిధ్యోరుదగగ్రేపవిత్రాభ్యేకూచేఽనిక్షిప్య పర్యా
 వర్త్యదక్షిణపాణినాగ్రమితరద్వామేనగృహీత్వాదేవోవస్స
 వితేతిత్రిరుత్పాయ యథాపూర్వన్నిధాయ బ్రహ్మన్నపఞ్చి
 సోమాపఞ్చి బ్రహ్మసోమావృత్విజౌప్రేక్ష్యోఽప్రణయేతి తా
 భ్యామనుజ్ఞాతః కోవఞ్చిప్రణీయవేద్యాందక్షిణోత్తరయోర్ని
 ధాయ సంవిశంతామితిప్రణిశ్యోబాహేష్ట్రాదైవేనచతీర్థేన
 జలగ్ంసగ్గ్సావ్యసృచశోచితానాని కృత్వాగాయత్ర్యాప్రో
 త్తయేత్ ||

ఇతి శ్రీవై భానస సూత్రదర్పణే సృసింహ విరచితే
 ప్రథమప్రశ్నే షష్ఠప్రకరణమ్ ||

—* సప్తమప్రకరణమ్. *—

భూస్సృవమితిసృవంగృహీత్వా భూస్సృచమితిసృచం
 భూజహూమితిజహూం భూరుపభృతమిత్యపభృతంచగృ
 హీత్వా వషేషేఅధినాకఇతి పశ్చిమవేద్యధస్తాత్సమిధాని

ధాయాహీనఇతిస్మవాదీకప్రత్యక్షే నిదాగ్ధమిత్యుక్తు కేస
 పర్యగ్నింకృత్వా నిష్ప్రమితిపునఃప్రతితప్య వషిష్ఠయోహు
 పరినిదధ్యా దదితిరసీత్యాజ్యస్థాలీమాదాయ భూతకృతస్థే
 త్యంగారముపవేషేణోదంచనివర్త్య సగరాస్థివిన్యస్య
 మహీనామితిపచతి వసూనాంపవిత్రమితిపవిత్రంనిధాయ పూ
 ర్వవద్దేదోవ ఇతి పునరాహారంత్రీరుత్పూయాజ్యస్థాల్యక్తంభ
 సక్త వేదేనేదంవిష్ణు రితిసంశోధ్యోదగుద్వాస్వాజ్గారా ప
 త్యాహ్యోద్భవస్థాదహమితి బహిరదాగ్ధాజ్యస్వాంతః
 ప్రదీప్య గాయత్ర్యాదక్షిణతోజ్గారంనిరూహ్య తయైవచరు
 థాలీమధిశ్రిత్య దభైకంపక్వాం వతారయతి పవిత్రేణాజ్య
 మస్మిన్ పాత్రే త్రీరుత్పూయ ఘోక్రీతి పవిత్రగ్రన్ధిం వి
 స్రస్వాత్తరమపరం నిధాయాద్భిః ప్రోత్యాదాయాప్యాయ
 న్తామిత్యగ్నా ప్రహరతి చరుం తాకికాగ్నావాపక్వాం
 ఘూరాగ్నా మహీనాం పయఇత్యధిశ్రిత్య దభైకంసంస్కా
 ర్య త్రీరుత్పూయావతారయతి సమిదగ్రం ఘృతాక్తం వీతి
 హోత్రమితి వాయవామగ్నా స్థాపయిత్వా దేవస్యత్వేతి
 సృషేణ హోమ్యం ద్విధా విహరతి దక్షిణప్రణిధౌ బ్రాహ్మ
 ణ తీర్థేన ప్రజాపతి పురోగాంస్తత్తన్నామ్నా ద్వితీయా
 న్తేనావాహయామీత్యావాహ్య తథోత్తరప్రణిధావగ్న్యాదీన్
 దైవేన తీర్థేనావాహ్యవాహన క్రమేణాజ్యస్థాల్యాం సృషే
 ణాజ్యముద్భృత్య దక్షిణభాగే ప్రజాపత్యాదీనాముత్తరే

గ్నాదీనాం జుష్టానిర్వపామీతి చతుర్థ్యంతైస్తత్తన్నామభి
 సేకత్వాపం కరోతి తృప్యధీతి మన్త్రద్వయేన ద్విధాగ్నా
 హోమ్య మధిశ్రిత్యాగ్నిజ్యోతిరితి సమిదుల్కేన ద్విధా ద
 హాతి సమిదసీతి తత్సమిధం జుహోతి అమృతమసీతి సృవే
 కాజ్యంగృహీత్వాఽథోబిలం ప్రదక్షిణమభిమన్త్యి సాజ్యం
 సృవమన్తరితమిత్యూర్ధ్వఽబిలంకృత్వా ప్రదక్షిణమభిమన్త్య
 ప్రాత్యుష్టమిత్త్య ధోబిలం ప్రదక్షిణమభిమన్త్యాజ్యం గృహీ
 త్వా దక్షిణోత్తరయోః ప్రణిధ్యో సన్ధాయ చిత్పతిస్తా
 దిభిరేవమాజ్యం గృహీత్వా సన్ధాయ త్రిధాగ్నా జుహోతి
 వక్ష్యమాణాహుతి ప్రమాణకాః కరసంప్రక్షా వివింశతి
 వాఽగాయత్ర్యా సమిధిః ప్రాక్ష్య మూలాగ్రాభ్యాంశ్చ
 తగ్ం స్పశ్శ్చైత్వాఽక్షతాజ్య చరుభిరిమామేతగ్న ఇతి
 మూలమధ్యమాగ్రాణి స్పశ్శ్చైత్వా సర్వధాతి దైవేన తీ
 ర్థేన దక్షిణస్యాం ప్రాగన్తమదితేనుమన్యస్వేతి పశ్చాదు
 దీచీన మనుమతేనుమన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాగన్తం సరస్వ
 తేను మన్యస్వేతి పురస్తా దాగ్నేయా ద్వన్తం దేవసవితః
 ప్రాసువేతి పరిషిచ్య షష్టిగంశతేతీధామభిమంత్రాయంత
 ఇధ్మతేత్రీధామనాధాయ॥

—* ఉ ద్వై శ త్యా గః *—

యస్మై దేవతాయై హవినిరూపితంతాందేవతాం
 మనసాధ్యాత్వా నిర్వపేత్సుమన్నా జ్యోతిషశ్రీ ప్రాణవతి

శేతోధా ఇతిచతుర్భిః కిరణైరగ్నిః సూర్యే నిక్షిపతి సూర్య
శ్చంద్రమసి చంద్రమా యస్యై దేవతాయై హూయతేత
స్యై దదాతి తస్మాద్దేశత్యాగావిత్యేతో కర్తవ్యావ క్తి
తేనైవైవై హూత మస్యః ప్రతిగృహ్ణాయానైత్రిల్లర్చన
తిగ్రహశ్చణ్డైరథాదిష్వభావా తస్మాత్తై కర్తవ్యా సకర్త
వ్యావిత్యే కే॥

— * ఆ ఘో ర హో మః * —

సృవేణాజ్యమాదాయ వాయవ్యాదాగ్నేయాస్తం
పరిధిం స్పృష్ట్య సస్తతమాజ్యం స్రావయన్ ప్రజాపతయే
స్వాహేతి తథా నైరుత్యాదీశానాస్త మింద్రాయస్వాహే
త్యాఘోరౌ హుతోత్తరార్ధపూర్వాధే అగ్నయే స్వాహే
తి దక్షిణార్ధపూర్వాధే సోమాయస్వాహేతి చతుషి హు
త్వా యుక్తోవహేతి పశ్చిమాది సామ్యాస్తం యతిరశ్చితి
సామ్యాదీంద్రాస్తం సగంరాధినై దేవై స్వాహేతిం
ద్రాది యామ్యాస్తం ప్రసాధినై దేవై స్వాహేతి యా
మ్యాది పశ్చిమాస్తం హుత్వామధ్యే వ్యాహృతీజుహోతి
సత్యేనేత్యాజ్యమభిమన్త్య సృవేణాజ్యం గృహేత్వా అగ్న
యే స్వాహా సోమాయ స్వాహా గ్నిహోమాభ్యాగ్ స్వాహా
ప్రజాపతయే స్వాహా బ్రహ్మణే స్వాహా ఇంద్రాయ స్వా
హా వసుభ్య స్వాహామరుద్భ్య స్వాహారుద్రేభ్య స్వాహా వి
ష్ణవే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహా మిత్రాయ స్వాహావరు

ణాయస్వాహః॥ ౨దిత్యేభ్యస్వాహః॥ శ్వీభ్యాగ్ స్వాహాపూ
 జ్ఞే స్వాహాకతాయస్వాహా కక్షదై పతసోమాయస్వాహా
 పాసనయజ్ఞాయస్వాహాయజ్ఞదై వతవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా
 హా సర్వదేవేభ్యస్వాహాహేతి హుత్వా దర్వా చరుమభిఘా
 ర్యజహ్వ ముపస్తీర్య సావిత్రియా॥ వదాచూభిఘార్య వ్యా
 హృతీః ప్రత్యేకం జుహోత్యతోదేవా ఇదంవిష్ణు రిత్యాద్యా
 జ్యేన జుహోతి పైతృకే వై శ్వదేవయజ్ఞాయేతి భేదః సర్వ
 హోమానా మాది రాఘూరో విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీనై ఖానస సూత్ర దర్పణే సృసింహ విరచితే
 పృథమప్రశ్నే ఆఘారవిధానం సప్తమప్రకరణమ్॥

—* అష్టమ ప్రకరణమ్ . *—

—* సామాన్య హోమః *—

ఏవమాఘారం హుత్వా॥ సన్తరం తత్తత్కర్మణః
 పృథానాం జుహుయాత్ । ధాతాదదాతునోరయిం ధాతా
 పృజాయా ధాతాదదాతునోరయింసాచీం ధాతాదదా
 తుదాశుపేవసూ న్యనునోద్యానుమతి రన్విదనుమతేత్వ
 మామావాజస్య సమావవ ర్త్యనుమన్యతాం యస్యామి
 దం రాకామహం యాస్తేరాకే సినీవాలి యాసుపాణిః కు
 హూమహం కుహూదేవానామితి ధాతాదిఃషడశ । ఇమ

మేష్టవరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వ
మగ్నే అయాసీతి పఞ్చవారుణం! ప్రజాపతేనత్వ త్వజాపతి
జయాని త్యుపాగ్ంశు యాజే ప్రాజాపత్యే ద్వే! చిత్తం
చ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ మ
నశ్చ శక్వరీశ్చ దశశ్చ పూర్ణమాసశ్చ బృహచ్చ రథంత
రంచే తిద్వాదశై తేజయా స్తేషాంచకారానై స్వాహాకా
రః! అగ్నిభూతానామధిపతి రింద్రోజ్యేష్ఠానాం యమః
పృథివ్యా వాయురన్తరిక్షస్య సూర్యోదివ శ్చంద్రమాస త్
త్రాణాం బృహస్పతిబ్రహ్మణో మిత్రస్సత్యానాం వరు
ణోపాగ్ం సముద్రస్సోత్యా నామన్నగ్ సామ్రాజ్యానా మ
ధిపతి తన్మావతు సోమఓషధీనాగ్ం సవితాప్రసవానాగ్ం
రుద్రః పశూనాం త్వష్టారూపాణాం విష్ణుః పర్వతానాం మ
రుతోగణానా మధిపతయ స్తేమావన్తు పితరః పితామహః
పరేవర ఇత్యభ్యాతానా అష్టాదశేత్యే తేషా మస్మిక్ బ్రహ్మ
న్నస్మిక్ త్తతేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిక్
కర్తృన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహేత్యస్తేవ క్తవ్యం॥

ఋతాషాదృతధామాగ్నిగన్ధర్వస్తస్యోషధయోఽ
వసరస ఊజోనామేతి సగంహితో విశ్వసామేతిమస్తే
ఆయువోనామేతి సుషుమ్నసూరశ్మిరిత్యస్మిక్ బేకురయో
నామేతి భుజ్జసుపర్ణ ఇత్యస్మిక్ స్తవానామేతి ప్రజాపతిర్వి
శ్వక ర్మేత్యస్మిక్ స్వహ్మయోనామేతి ఇషిరోవిశ్వవ్యచాఇత్య

స్మి న్ముదానామేతి భువనస్యపత ఇతి పరమేష్ఠ్యధిపతిరిత్య
 స్మిన్ భువోనామేతి సుతుతిరిత్యస్మిన్ సౌచోనామేతి దూరే
 హేతిరిత్యస్మిన్ స్థిగువోనామేతి చారుంకృపణకాశీత్యస్మిన్
 భౌచయస్తినామేతి సనోభువనస్యపత ఇత్యుక్త్వా భువన
 స్యపతే సనోభువనస్యపత ఇత్యుక్త్వా వజ్రయిత్యా సర్వే
 పాంమన్త్రాణాం స ఇదంబ్రహ్మ క్షత్రంపాతు తా ఇదంబ్ర
 హ్మక్షత్రంపాన్తు తస్మైస్త్వాహేతిహుత్వా తాభ్యస్త్వా
 హేతి జుహుయాత్ప్రాజాపత్యాస్తేభ్యాతానాస్తే రాష్ట్ర
 భృదస్తేచ వ్యాహృతయో యష్టవ్యాః ప్రాజాపత్యాది
 రాష్ట్రభృదస్తా మూలహోమః॥

ఇతి శ్రీ వై ఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
 ప్రథమప్రశ్నే సామాన్యహోమ మన్త్రవివరణ మష్టమ
 ప్రకరణమ్॥

—* అం త హో మ : *—

అథా న్రహోమమన్త్రానియదస్యకర్తృణోఽగ్నయేస్వి
 ష్టకృతేఽగ్నయేఽగ్నయేఽన్నాదాయా గ్నయేఽన్నపతయే
 ప్రజాపతయ ఇద్ద్రాయ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సర్వాభ్యోదేవ
 తాభ్య స్సర్వత్రా గ్నయేస్విష్టకృతే వాస్తుపతయ ఇతి ద్వా
 దశ స్విష్టాకారాః యన్మృతత్రో మిద్దాభూ త్పునరగ్నిరితి

మిందాహుతీదేవ! ఇష్టేభ్య ఇత్యాదయో దశా స్తేవ్యాహృతయ
శ్చ తస్మాద్ధ్యయః! ఆశావితం బ్రహ్మప్రతిష్ఠా యగకర్తృ
తి కృతాంతాస్త్రయః! యత్ప్రమత్తో మనోజ్యోతి రయా
శ్చ యదస్మిక్తయజ్ఞే స్వస్తి నోయత ఇతిషడ్విచ్ఛిన్నాః! ఏ
థోస్వాదయ స్వప్తసమిద్ధోమాః! సప్తతేఅగ్న ముతాధా
నేతి పూర్ణాహుతీదేవ! ఉవహహాహ్విశానాగ్ని భుక్తమిత్యా
దిభిః పంచభిహుత్యా! జుహ్వోచరుం ప్రత్యేకం ద్వరసహ
యా భిఘ్నార్యా గ్నిజీర్ణమిత్యాదిభి జుహవోతి! సమస్త్యం
బహిర్ రిత్యాదిభి రగ్నా పశ్చిమాది ప్రాగస్తం సృవేణజు
హుయా త్తతోవామేన పాణినా సృవం దక్షిణేనాజ్యపా
త్రం ధారయ న్నాజ్యశేష మింద్రాయజుహోమిస్వాహేతి
సర్వంసకృద్ధత్వా ఒజ్యపాత్రేణాధావం గృహీత్వా
సృవేణ ప్రత్యేక మాదాయా గ్నిస్తప్తప్యతిస్త్వగ్నేః పశ్చి
మతో వేదిరితివేద్యాం ద్వారిత్యాకారే పృథివీలిఘామా
బ్రహ్మద్యాఇతి దక్షిణస్యాంనినీయ దక్షిణప్రణిధౌ తైవేన
తీర్థేన సృవేణాపోగృహీత్వో త్తరస్యాంవేద్యా మోష
ధి వసస్పతిరితి నినీయ తథో త్తరప్రణిధౌ ప్రాచీనావీతీ పై
త్వకేణాపోగృహీత్వా మేదక్షిణతః పితరఇతి దక్షిణస్యాం
నినీయ ప్రాసావీరత్యనైః ప్రవాహణం కృత్వో పాస్తాజు
ష్ఠా నామికాభి దక్షిణ ప్రణిధి పవిత్రం గృహీత్వా పవి
త్రమసీతిహుత్వా తథో త్తరప్రణిధిపవిత్రం పూర్ణమసీతి

సదసీతిదక్షిణప్రణి ధ్యక్షతాన్ తథోత్తరప్రణిధ్యక్షతాన్
 సర్వమసీతిహుత్వా ఒక్షతమి త్యుత్తరప్రణిధిం ప్రాచీనమ
 పోహ్య తదాధావేన ప్రాచ్యాం దిశ్యాదిభిర్యథాదిశం పరి
 షిచ్య మాహంప్రజామితి శేషందక్షిణప్రణిధౌ నినీయ
 స్వామ్యోనిమితి దక్షిణప్రణిధి జలముదపాతేనినీయ తే
 నోదకే నాపోహిష్ఠాదిభి రాతానంప్రక్ష్య ప్రణిధివసజ్ఞా
 యతి॥

ఇతి శ్రీవై ఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
 ప్రథమప్రశ్నే నవమప్రకరణమ్॥

—* ద శ మ ప్ర క ర ణమ్ . *—

పునర్దేవేభ్యో హవ్యం
 వహే త్యగ్నా ప్రతప్యస్పవాదీన్విసృజ్య వషిష్ఠా
 గహ్వరేష్ఠఇతి వషిష్ఠసమిధౌ హుత్వా ఊర్ధ్వాయజ్ఞమి
 త్యుర్ధ్వసమిధౌ పశ్చిమతః పరిధిమిత్యాదిభిః క్రమేణప
 రిధీన్హుత్వా పశ్చిమతో విష్ణోస్సదనమసీత్యాదిభిః పరిస్త
 రణ బహిష్ఠం ప్రస్తరబహిష్ఠశ్చ సమూహ్యా కూచాన్
 శ్చే ద్గ్రంధీన్విసృస్వాద్భిఃప్రోత్యా ప్యాయంతామితి జుహోతి
 నాత్యగ్రిం ప్రహరేదితి విజ్ఞాయతే । శుద్ధ్యంతాం దేవసద
 నమిత్యగ్నేః పశ్చిమతో వేదేనశోధయిత్వా పరిస్తరణా నవి

చ్ఛిన్న మాస్తీర్య నైరృత్యాందహే దవిచ్ఛిన్నేన బ్రహ్మ
వచనసాయేతి భూతిస్త్రిభస్త్రిగ్రహీత్వా లలాట హృ
ద్బాహు కణ్ఠాదీ నాదిత్యస్సమో నమ ఇత్యుధ్వాంగ్ర
మాలిక్యా పోహిష్ఠేతిస్త్రిక్షోం చమఇతి బాలకృతం వేతి
వేదిమగ్ని ముద్వయంతమస ఇత్యాదిత్యం చోపస్థాయ పు
నర్వేది మూలమాసాద్య వైశ్వానర సూక్తేనాగ్ని ముప
స్థాయ తాకికాగ్ని శ్చే ద్విసజయేదితి విజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ప్రథమప్రశ్నే దశమప్రకరణమ్॥

—* ద్వి తీ య ప్ర శ్న ప్రా ర మ్భః *—

* — నాం దీ ము ఖమ్. *—

అథ శారీరేషు సగ్గస్కారే ష్వుతుసజ్జమన జాత
కరోత్థాన వ్రతబద్ధవిసర్గ వజ్ర మన్యసగ్గస్కారేషు నా
న్దీముఖంకుర్యా త్సగ్గస్కారా త్పుర్యేద్యురేవ పూర్వా
ష్టే విశ్వేదేవాధంధ్వా ప్రపితామహాది పిత్రధంధ్వా
ప్రపితామహ్యధ్యధంధ్వా మాతుంపిత్రధంధ్వావితి
కేచి త్సుప్రతౌళితపాణిపాదాః దైవికవద్వృత్వా తాన్ని
సృజ్యా పరేద్యుస్సన్నత్వా పూర్వాష్టే తానాహూయ
నాన్దీముఖంకరిష్య ఇతిసజ్కల్ప్య విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోజుష్టంని

ర్వపామీతినాస్తి ముఖేభ్యఃపితృభ్యోజుష్టం నిర్వపామీతిని ర్వప్య
 చరుమపూపాదికంచ ప్రత్యేకం శ్రవయిత్వాఽఘారాస్తేన్నా
 త్వాఽఽగతాన్బ్రహ్మణా నాచాంతా నాహూయాగ్నేః
 పశ్చిమతో దక్షిణాద్యుదగంతం దేవానామగ్నేదక్షిణతః
 పశ్చిమాదిపాగ్గంతం పితౄణాంచ భూమిమభ్యుత్యై ధావ
 నీదమితి మణ్డలానికృత్వాఽస్త్రాసనమితి సదభయవా
 న్యాసనాని నిధాయ తేషు విశ్వేదేవాన్బ్రాహ్మణాన్ని
 త్కూనుదబ్రాహ్మణానాసయిత్వా నాస్తిముఖా విశ్వేదేవాః ప్రి
 యంతామితి విశ్వేషాందేవానాం నాస్తిముఖాః పితరః ప్రి
 యంతామితి పితౄణాంకరేషు యవోదకాని నిధాయ వస్త్రా
 ద్యై ర్యథాసంభవ ములక్పత్వాగ్నేదక్షిణతః పశ్చి
 మాదిపాగ్గంత మష్టామణ్డలాన్యపలిష్యా గ్నావసీనావా
 యామీత్యావాహ్యానమోనై శ్చతుర్థాన్తైనామభిరభ్యర్చ్య
 శ్వేత సపతప దధి తజ్జులాన్నాని సమేత్య ప్రత్యేకం కబళ
 మాత్ర మగ్నయే చతుశ్శుక్లబలిం నిశేదయామీతి బలింద
 త్వా చర్వాదీన్నివేద్య కుంభంప్రక్షాళ్య ధారాస్విత్యద్భిరా
 పూర్య నమస్సులోమీతి సపల్లవం కూర్చం పవిత్రం హిర
 ణ్యం నిధాయా జావికాది రోమజం త్కౌమజం కార్పాస
 తంతుజంవా త్రివృత్ప్రతిసరాసూత్రం తజ్జులోపరి విన్య
 స్య హోమకర్మ కరిష్యామీతి సజ్కుల్ప్యాగ్నేనయాదీ న
 గ్నైదైవత్యాం తోమోధేన్వాది సోమదైవత్యాం బ్రహ్మ

జజ్ఞానాది బ్రహ్మదైవత్యైరుద్రాదునాదిరుద్రదైవత్యై
 వతోనేవాదత్యాదివిష్ణుదైవత్యై నానోవిశ్వదత్యాదివిశ్వే
 దేవదైవత్యై స్యతస్త్వమాసీత్యాది సప్తర్షిదైవత్యై స్యే
 భూతాదత్యాది భూతదైవత్యై నాన్వహృతీ రగ్నయే కవ్య
 వాహనాయ సోమాయపితృమతే యమా యచాగ్నిరస్పత
 య ఏతేయంపితర ఉశస్త్రిస్త్యై సానోదదాత్వితి పితృదైవ
 త్యై స్పృధివీగతేభ్యః పితృభ్యోఽన్తరిక్షగతేభ్యః పితామ
 హేభ్యో దివిగతేభ్యః ప్రపితామహేభ్య ఇత్యుపవీతీ హు
 త్యా వ్యాహృతీ రగ్నాదిభ్యోఽష్టాభ్యశ్చ హుత్యా వ్యా
 హృతీ జాహుయా దధ భోజనపాత్రాణి విన్యస్య పరి నీ
 ర్యా భిఘ్నారితచరుం దేవపూర్వం ద్విద్వి రపదాయా భి
 ఘ్నార్య పూర్వవ ద్యవోదకందత్వా పృథివీతే పాత్రమితి
 ప్రత్యేకం పాత్రాణ్యభిమృశ్య విష్ణోహవ్యగ్ం రక్షస్వేతి
 తేషామన్నా న్యుపస్పృశయిత్వా క్షీరేణ దధ్నా వా యథా
 తృప్తి భోజయే దాసత్యేనేతి నమస్కృత్య తృప్తేషు తే
 ష్వపీనేషు పితృపూర్వ ముచ్ఛిన్న మపోహ్య నాన్దీ శేషం ద
 శయిత్వా యథోక్తంకృత్వా ఽఽచాంతాననుమాన్య దక్షి
 ణాందత్వా తైరనుజ్ఞాతం పుణ్యాహం వాచయిత్వా తాం
 స్వస్తిసూక్తేనాభిమృశ్య స్వస్తిదావిశస్పతిరితి ప్రతిసరాంబ
 ధ్నాతి తతోఽపితాన్నమస్కృత్య నాందీముఖేభ్యఃపితృభ్యః
 పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్వధానమఇత్యుక్త్వా

స్వధాఽస్త్వితిప్రతివదతః పితౄణాం విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సాన్వీ
హానమగత్యుక్త్యా స్యాహాస్త్విత్యుక్తవతో దేవాంశ్చవిసజ్జ
యతి తతోఽస్తహామంపూత్వా బన్ధుభిస్సహభుజ్జీత ఏవ
మశక్తశ్చేద్ధోమవజ్జం బ్రాహ్మణాంభోజయిత్యా ప్రతి
సరాంబధ్నా తికుమ్భాద కేనాపరేద్యు సాన్నయా త్తదానీమ
పివాఽభ్యుక్షయేత్ ॥

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే ప్రథమప్రకరణమ్ ॥

—* ద్వి తీ య ప్ర క ర ణే *—

—* ఉ ద్దా ల క వ్ర త మ్ *—

ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాధానాద్యష్ట
మే వషేఽబ్రాహ్మణముపనయిత గర్భైకాదశే రాజ
న్యం గర్భద్వాదశే వైశ్యం వసంతేబ్రాహ్మణం గ్రీష్మే
రాజన్యం శరదివైశ్య మాషాడశాద్బ్రాహ్మణ మాద్వా
విగ్ంశాత్క్షత్రియ మాచతుర్విగ్ంశాద్వైశ్య మిత్యేకేనమా
మన స్త్యతఃకర్థం పతంతి తేషాముద్దాలకప్రాయశ్చిత్తం
కర్తవ్యం ద్వామాసాయవాగ్వా మాసంగోక్షిరేణాథ
మాసమామిక్షయా ఒష్టరాత్రంఘృతేన షడ్రాత్రమయా
చితేన త్రిరాత్రముదకేన వర్తయిత్వైకాహ ముపవసే దేత

దుద్దాలకప్రాయశ్చిత్తం చరిత్వా పునర్గభాధానాది సం
స్కారాః కృత్వా ప్రాయశ్చిత్తార్థం హిరణ్యందత్వా కృ
తచాన్ద్రాయణేన పితౄణాం శుద్ధా స్సావిత్రిపతితా అప్యపనే
యా భవంతి విజ్ఞాయతే॥

బ్రాహ్మణస్య పాలాశోబై లోవా కేశాన్తో నివ్ర
ణో అనుద్వేజినో అవత్రోదజ్ఞః కాష్ఠ్యమజినం మహా
మేఖలా క్షత్రియస్య నైయ్యగ్రోధః ఖాదిరోవా లలాటాన్తో
దజ్ఞో చారవమజినం మార్వీమేఖలా నైశ్యస్యాదుమ్బరో
బాదరోవా నాసికాన్తోదజ్ఞో బాస్తవమజినం శాణీమేఖ
లోం భూభువసువస్తత్సవితురితి సావిత్రోం భూభువ
సువస్తత్సవితు రాపోజ్యోతీరసఇతి ప్రాణాయామ ఓం
భూభువసువ స్సాప్సహేతి వ్యాహృతి రగ్నయే సమిధ
మిత్యేకాం సమిధ మగ్నయే సమిధావితీద్యే సమిధావగ్న
యే సమిధఇతి చతస్రస్సమిధో మస్త్రిత్రయేణ సప్తపాలా
శ సమిదాధానం బ్రాహ్మణస్యోం భూభువస్తత్సవితురితి
సావిత్రోం భూభువస్తత్సవితు స్తేజోజ్యోతీరసఇతి ప్రాణా
యామ ఓం భూభువస్సాప్సహేతి వ్యాహృతి రగ్నయే సమి
ధమిత్యేకా మగ్నయే సమిధావితీద్యే సమిధౌ మస్త్రద్వయే
న తిస్యణాయగ్నోప్రక్షేపణం క్షత్రియస్యోం భూ స్తత్సవి
తురితి సావిత్రోం భూ స్తత్సవితు రగ్నిజోతీరసఇతి పా
ణాయామ ఓం భూస్సాప్సహేతి వ్యాహృతి రగ్నయే సమిధ

మిశ్మేకస్యా అగ్నాప్రజ్వేపణ మేతానివైశ్యస్య భవంతి॥

ఇతి శ్రీ వైఖానససూత్రదర్పణే సృసింహవిరచితే
ద్వితీయస్తోత్రే ద్వితీయస్తోత్రకరణమ్॥

—* ఉపనయనక్రమః *—

పూర్వప్రోక్షసద హస్తాశ్విన్యసూరాధా పుణ్యే త్త
రత్రయ పునర్వసూ పున్నామాని నక్షత్రాణి తేష్వనభ్యయ
న రిక్తన్విహాయ శుభేముహూర్తే లగ్నిం ప్రతిష్ఠాపాత్య గ్నే
ర్వాయవ్యాం దభాకనాస్తీర్య తేషూపవీతాజిన ద్విజ మేఖ
లాహత వస్త్ర శరావాశక్త సమిద్భాక పూప లాజకూర్చగో
మయ తురభై త్తపాత్రాణి సంభృత్య సంచిత్వేజగుక్రొతిప్రో
త్యో ఘారాస్తే లగ్నేనైకరృత్యా మాసీసస్య కుమారస్య
మూర్ధ్ని ప్రాగగ్రాపుదగగ్రా ద్వాదభాక ప్రతిదిశంవి
న్యస్త్య ద్విశస్త్రమిత్యాదిభి స్సరోమాణం దభకంఛిత్యా
లపఉపస్పృశే ద్యేనావపద్యత్ తురేణేతి స్వరత్రవపతి నా
ధోజత్రోర్యత్ర మాణ్డ్యంవపనం తత్ర శిఖాభూవజక మాన
ఖంవపతి దక్షిణతోమాతా బ్రహ్మచారీవా గోశకృద్యుక్త
శరావే కేశానుపయ మ్యాదుమ్భరమూలే దర్భస్తమ్బేవో
పగూహ్యా గచ్ఛే తస్వయంస్నాత్వా కుమ్భాదకేన స్నాత
మాచాస్తం కుమారం పుణ్యాహంవాచయిత్వా కుమారై
స్సహ భుక్తవస్తం కుమారం స్వదక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ

ముత్తరత ఉపవిశతి తతః పరిస్తీర్యా యుదాకలగ్న ఆ
 యుదాకదేవేతి సంపహారుణం శ్యాహ్వాతి సర్వత్ప్రధానం
 జహుయాత్ అగ్నే చాకయచా మశ్వావశా విధేతి
 పాదాన్త్యష్టేన దక్షిణేన స్పృశణ్యత్వా యఆశ్మస్తన్నితప
 స్త్రం పరిపీయే యండుతక్తదతిమేభులం శ్రేష్ఠతాం త్రివి
 పదక్షిణంపరిపీయ పరిదమిత్వైర్దీయగదత్వా యజ్ఞోపవీ
 తమితి యజ్ఞోపవీతంధారణ్యత్వా మిత్రస్యేత్వశులం శ్రేష్ఠతా
 వాచయతి తతస్సుముహూర్తే గురురిమగతిమూర ముపనే
 ష్యతి సదస్యాననుజ్ఞాప్యోపసయేతి పురుక్షో దేవస్యస్వేతి స్వ
 దక్షిణేనాస్య దక్షిణం స్వవామేనవామం బాహుయుగపదాల
 భ్యస్వదక్షిణస్థితంకుమారంసోవత్త గేప్రాబుక్కుమానమత్వా
 ౨౨యుప్త్యతి దక్షిణంపాణింగృహీత్వా ౨౩గ్నిప్త్యతిత్వత్వా
 విస్మజే దసావపోశానేత్యాదిభి రాచారంప్రశంస త్యశ్నామి
 ఆదధామి కరోమి నస్వపామి చరామ్యా హరా మ్యధిష్యే
 తథాకరోమ్య న్వయామి జుషే నియునజ్జి సగ్ంరభే తథా
 కరోమి నియచ్ఛామ్యస్మి సమావిసాసామీతి క్రమేణప్రతి
 వచనం వాచయే నక్రమహృదయమితిహృదయమభిమృశే
 ద్భూర్భువస్సువస్సుప్రజా ఇతిప్రశంస్య భూర్భుత్యేత్వాది
 భిష్వద్భిరత్రైవిరసావితి బ్రాహ్మణస్యనామశరాత్రంతం వ
 రాత్రంతంక్షత్రియస్య గుప్తాంతంవైశ్యస్య నిడికశక్ దక్షి
 ణేకర్ణేజపతి తతోదక్షిణేనాస్య దక్షిణపాణింగృహీత్వా ౨

గ్నిరాయుషాస్త్రనిత్యాదిభిః పంచభిః కనిష్ఠాదికృషేణ సర్వా
 జ్యోతిర్విసృజ్యా యుదాఽలగ్నః ఇతి దక్షిణేకన్తే ప్రతిష్ఠావా
 యాదితి వామకన్తేజసిత్వా స్వస్తిదేవేత్యగ్నిం ప్రదక్షిణం
 కారయిత్వా కుమారమాతాత్రో దక్షిణతోనివేశ్య రాష్ట్ర
 భృదితి కూర్చమూర్ధాన్వగ్రిం కుమారాయుదద్వ్యా తోసి
 తస్మిన్నుదగగ్రిడపవిశతి శన్నో దేవీరితిప్రోక్ష్య తతోమూల
 హోమాన్తే హుతశేషమాజ్యం కుమారస్య దక్షిణేహస్తేద
 త్వా ఽదితి స్తేకక్ష్యామీతి ప్రాశయిత్వా యోగేయోగః
 త్యాచమనంకారయిత్వా శతమిన్నిత్యాదిత్యంసమస్సౌర
 యిత్వా ఽఽగస్త్రేతిప్రదక్షిణంకారయిత్వా దక్షిణతస్సవి
 భిముఖ మాసీనస్య కుమారస్యోత్తమాజ్యం శకాయత్వేత్యభి
 మృశ్యా ధీహిభోఇతి ప్రాధిఽతోగురు దక్షిణే గణానామి
 తి గణపతిమావాహ్యభ్యచక్య గణానామితి కుమారంవాచ
 యిత్వా సదస్యాననుజ్ఞాప్య పాదాదిషు వ్యాహృతీర్వదన్వ
 చ్చో ఽథఽచఽశో విభక్తా మవిభక్తాంద సావిత్రిసుధ్యా
 పయే త్తదధ్యయనా ద్భాషాశ్రోభవతి॥

ఇతి శ్రీనైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
 ద్వితీయప్రశ్నే తృతీయప్రకరణమ్॥

—* సా వి త్ర వ్ర త బ ధ్ధం *—
 అథ సావిత్రివ్రతబధ్ధం కరిష్యేఇతిసప్కల్ప్య ధాతా

దీక్షా సవిత్రే కాణ్డశ్శయే సదసస్పతి మాదేవోయా త్వభీవృ
 తం సఖానో విజనాం విసుపన్తో భగంధియ మిత్యాజ్యేనహా
 త్వా ౭ గ్నేవ్రతపతఇత్యాదిభిః పఞ్చభి సస్మిన్భి శ్చిష్యేణ
 హావయిత్యా స్వయమాజ్యేన వ్యాహృతీజుహుయా దగ్న
 యెసమిధ మిత్యాదిభి సస్పృహలాంశాఙ్కురా న్ప్రతిమస్త్రం
 శిష్యంవాచయన్ హావయే త్సూర్యవపత ఇత్యాదిత్యంద
 శ్శయే చ్చిష్యంప్రాతస్సమిదాధానం కరిష్యేతిసఙ్కుల్పి
 యథాహేతి దక్షిణాదిపదక్షిణం పరిమృజ్యా దితే ౭న్వితప
 రిషిచ్య భూరిత్యాదిచతస్ర ఏషాతఇత్యాదిచతస్ర ఇత్యస్తాన
 మిధోహుత్వా ప్రాసావీరిత్యన్తైః ప్రవాహణంకృత్వా భూ
 తిస్తేతి భసక్రగృహీత్వా ౭౭దిత్యస్సమోనమఇతి పూర్వవ
 దూధ్వాన్ద్రగమాలిష్య పూర్వవత్ప్రోక్ష్యా గ్నింప్రాధన్యే
 దాదిత్యంచోపతిష్ఠే దాసమావర్తనా త్సాయంప్రాతరేవం
 జుహుయా దగ్నిష్టతయురితిదన్త మిన్ద్రోమరున్భిరితిహోహం
 దారవంమృణ్మయంవా భైక్షపాత్రందద్యా తో ౭ త్స
 తిగృహ్య ప్రథమంమాతృసమీపంగత్వా బ్రాహ్మణశ్చేద్భ
 వత్యాది క్షత్రియశ్చేద్భవతిమధ్యం వైశ్యశ్చేద్భవత్యస్తం
 భిక్షాంశేహీతిబ్రూయాన్మానవ్రతేన బ్రాహ్మణేభ్యోభైక్షం
 తన్త్రానిత రేభ్యోభిక్షి త్వా శురవేదద్యా ద్యస్యతఇతిగురు
 భైక్షమాదాయ సుశ్రవఇతిప్రోక్ష్య తేనలాజాపూప మి
 శ్చితేనహవిషా మిన్దాహుతీహుత్వా స్తహో మోహూయతే

మానవతేనాసాయంతిష్ఠే త్తతఃప్రభృత్యుపనీత ధర్మాణ్యో
చక్షీతోక్తాతిక్రమే నదణ్డేనహింసే ద్దుష్టవాక్యైశశపే దతి
క్రమానురూప ప్రియశ్చిత్త ముపదిశతి సర్వధాశిష్యం
జే ద్య సాచ్చిష్యకృతంపాపం గురుమభ్యేతి తస్మాదవశ్య
మతిక్రమితంత్యజే దన్యధాత్యాగేపతతి తతోబ్రహ్మచారి
ధర్మాణ్యనుతిష్ఠే త్త్వహమేతమగ్నింధారయన్తి త్సారల
వణవజకనంచ॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే చతుర్థప్రకరణమ్॥

—* పా రాయణ ప్ర తం *—

అథచతుర్థే శిష్యమాచార్యంతం కృతపుణ్యాహం ప్రా
జ్ఞాత్రుం దక్షిణేనివేశ్య స్వాత్తగతోమాతా బ్రహ్మచారివాన
మాసీత సాచిత్రవ్రతవిసజకనం కరిష్యతిసజ్కుల్ప్య ఘా
రానైగ్నింపరిస్తీర్ష్య పరిషిచ్య పూర్వనద్ధాతాది సాచిత్ర
సూక్తం సాచిత్రవ్రతవిసర్గ మచారిష మశక మరాధి వి
సజకయామీతి పశ్చభిస్సమిద్భి రాజ్యేనవ్యాహృతీహుకత్వా
పూర్వధృతదణ్డాజినోపవీతమేఖతోత్తరీయ వస్త్రాదీన్యపున్వి
న్యన్య స్నాతాయత త్తనత్రైర్నవానిధారయిత్వాద్భిర
భ్యుక్త్య ప్రిజాపత్యవ్రతబద్ధం కరిష్యతిసజ్కుల్ప్య ధాతా

దీక్ష ప్రజాపతయేకాణ్డప్రశ్నయే సదసస్పతిం ప్రజాపతే రయా
 ణాం ప్రజాపతేత్వం తవేమే ప్రజాపతిం యోరాయోగే గ్నే
 వాయ విన్ద్రాదిత్యప్రతానామితి ప్రాజాపత్యే ప్రతబద్ధంహు
 త్వా వ్యాహృతీజుహూ త్యేవంసామ్నప్రతే సోమాయ
 కాణ్డప్రశ్నయే సదసస్పతిగ్ం సోమోధేను మమాధం త్వగ్ం
 సోమ యాతేధామాని త్వమిమాం యాతేధామానిదివీతి సా
 మ్యసూక్తం సామ్యప్రతబద్ధం వ్యాహృతీ రాగ్నేయప్రతే
 ౭గ్నేయేకాణ్డప్రశ్నయే సదసస్పతి మగ్నేసః ప్రవశ్శుక్రా
 యా చ్ఛాగ్నిరో ౭గ్నే త్వమస్మ దగ్నే త్వంపారయాప్రకారవ
 ఇత్యాగ్నేయప్రతబద్ధం వ్యాహృతీ ద్వైశ్వదేవప్రతే విశ్వే
 భ్యోదేవేభ్యః కాణ్డప్రశ్నయే సదసస్పతి మానోవిశ్వే శన్నో
 దేవా యేసవితు రగ్నేయాహి ద్వాపిత ర్విశ్వేదేవాశ్శు
 ఋతేతి వైశ్వదేవప్రతబద్ధంచ వ్యాహృతీ బ్రాహ్మత్యవ్ర
 తే బ్రహ్మదేకాణ్డప్రశ్నయే సదసస్పతిం బ్రహ్మజజ్ఞానం పి
 తావిరాజా బ్రహ్మదేవా నస్తరస్మిక్ బ్రహ్మదేవా
 శ్శతస్రతశా ఇతి బ్రాహ్మత్యప్రతబద్ధం వ్యాహృతీజుహూ
 త్యేవంస ర్వేషుప్రతేషు పూర్వప్రతంవిస్మజ్ఞా న్యద్రవ్యతంబ
 ధ్నియా త్ప్రాజాపత్యే ప్రథమం పంచమం ద్వితీయంచ సా
 మ్యేషశ్చ మాగ్నే యేసప్తమం వైశ్వదేవే తృతీయం బ్రా
 హ్మత్యచతుర్థ మేవంకాణ్డప్రశ్నయే ఋతంచసత్వం
 చ దేవకృతస్య యన్త్రగభే తరత్సమందీతి ప్రాజాపత్యే

వసాః పరిశ్రం పవన్యవిశ్వచక్షణ ఇతిసౌమ్యే జాతవేదన
 ఇత్యాగ్నేయే విష్ణోర్ముక్తం సహస్రశీమాత్వమగ్నేరుద్రా
 ౭౭ త్వాహోచక్షణమితివై శ్వదేవ ఏకాక్షరమితి బ్రాహ్మత్యవ్ర
 తేచ క్రమేణ బ్రహ్మచుష్ణోభవతితతోబ్రాహ్మత్యవ్రతం వి
 సృజ్యో దవితాదీనినవానిధారయిత్వా ౭ గ్నేహస్త్రీణేభాగే
 ప్రవగ్నేశ్వదేవతాభ్యం కల్పయామిస్వాహేత్యాదీన్ దక్షి
 ణేభాగే కల్పయామి కల్పయామి స్వాహేత్యాదీన్ సుత్రరేహు
 త్వా శుక్రవ్రతం బద్ధయామితి షాణ్మాసికం త్రైమాషిక
 కంవా శక్రియవ్రతంబద్ధియా దితరేవాషికా శ్చితస్తథి
 త్యాదిన్ సమవాకేనాహతేనవాససా శిరోవేష్టయే ద్యౌః
 సమహాకాదిత్యో నాభితపేత్త్రీశూద్రావనభిభాష్యశుక్రియే
 బ్రాహ్మణ మరుణా ద్యౌరణ్యకాణ్డం చాధ్యాపయిత య
 ది శుక్రియవ్రతబద్ధ సమావర్తనయో వ్యవధానసాన్యత్త
 దాబ్రాహ్మత్యవ్రతంబద్ధా తిషేదనస్తరం శుక్రియవ్రతం
 షాణ్మాసికం త్రైమాసిక మేకమాసికంవా బద్ధియాత్స
 తకదినే హ్యగుదయాచుత్తాయ శుక్రియవ్రతం బద్ధయిత్వా
 తథైవవిస్మయే దిత్వేకే॥

—* ఉ ప క ర ణ *—

అథాపాథే మాస్యాపూర్యమాణపక్షే పుణ్యేన
 తుతే రిక్తవధ్యయనాన్విహాయ పూర్వాష్టా ఇమంశిష్య ము
 పాకర్మణా సగ్గస్కరిష్యఇతి సజ్జల్ప్య ఘూరాస్తే ౭గ్నిం

పరిస్తీర్య శిష్యంవాపయిత్వా స్నాతమ చాక్షుః పుణ్యా
హంవాచయిత్వా పోక్షిణ్ణం పోక్ష్య గ్నిప్రదక్షిణంకార
యిత్వా పూర్వవత్కూర్చందదాతి స్వదక్షిణతలసీనం శ
న్నోదేవీరితిపోక్ష్య జ్యచరుభ్యా మక్షతధానాభ్యాంవా పృ
థివైస్వస్వహేత్యాది పశ్చాశదాహుతీహుత త్వ ధాతా
దీక్ ప్రాజపత్యప్రతసూక్తం తద్వితబద్ధంచ షోడశీ ధా
తాదిపశ్చవారుణం మూలహోమం స్విష్టాకారంచహుత్వా
హుతశేష మదితిస్తేకత్యామీతి ప్రాశయిత్వా యాగేయా
గధిత్యాచమనందదాతి తతోమూకుళితాగ్రలిం ప్రాజుక్తుము
దజుక్తుంవా శిష్యంస్వసూత్రసహితం వేదమధ్యాయిత ని
త్యంయథాశక్త్యధ్యయనంకుర్య ద్ధితోష్యేమంసి పశ్చాశ

—* ఉ త్స ర్జ నం శ్రా వణ వాహో మ శ్చ *—

దాహుతీః ప్రాజాపత్య ప్రత వినర్గంచ హుత్వా- ధ్య
యనాన్నిసృజే దధశ్రావణోపాకరోత్త్యతే శ్రావణ్యాం
పౌర్ణమాణ్యాం శిష్యంవాపయిత్వా స్నాతంపుణ్యా హంవా
చయిత్వా నదీతీరంగత్వా పూర్వధృతోపవీతాద్విస్మజ్యన
వానిధారయిత్వా సవితాగంకాణ్డషికం ప్రజాపతిం సోమ
మగ్నిం విశ్వాకదేవా సృహ్మణం శుక్రియంకాణ్డషిక మృ
గ్వేదం యజుర్వేదం సోమవేద మధర్వవేదంసోగంహితి
ర్యాజ్ఞీ వాఋణీ దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామీతి త

ర్పయిత్వా ౭౭ఘారానై శ్రావణహోమం కరిష్యఇతిస
జ్జుల్యై పూర్వవత్తాత్కాలికవ్రతబద్ధం ధాతాదిపఞ్చవా
రుణం మూలహోమంస్విష్టాకారంచహుత్వా ౭౭ఘోమా
నై సావిత్యానహస్రసమిధో జుహుయాద్భహిఃకరిష్రహర
ణ భిస్కలేప పోక్షణోపస్థానాది తుర్యాన్తాఘమాసే విస్మ
జే ద్యస్మాదనేన సర్వవ్రతానాం పూర్తిభవతి తస్మా
దవశ్యంకుర్యాత్ ॥

ఇతి శ్రీనై ఖానససూత్రదర్పణే స్మసింహ విరచితే
ద్వితీయప్రశ్నే పఞ్చమస్కరణమ్॥

—* స మా వ ర్త న మ్ *—

వేదమధీత్య స్నాన్యన్నదగయనే పూర్వవత్తే రిక్తా
నధ్యయనా నిహాయ శుభేవక్షతే నదీతీరే గోశ్లేపా ౭గ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య ధాతాదిపూర్వం శుక్రియవ్రత విసగ్గంహుత్వా
వయస్సుపర్ణాఇతి వస్త్రవేష్టనం పరిత్యజ్య శుక్రియవ్రతం వి
స్మజే దిమగ్నంస్తామంత్రాయుషమితి ప్రధానం పఞ్చవారు
ణం మూలహోమంచ హుత్వో ద్యయంతమస ఉదుత్యమి
త్యాదిత్య ముపస్థాయో దుత్తమమిత్తుత్తరీయ మథావయ
మితి యజ్ఞోపవీత మేఖలాజిన దణ్డానపువిస్మజ్య తురమా
దాయ శివోనామాసీతి పాషాణేన కషయిత్వా సాక్షతో
దై శ్చిరోఽక్ర్వా గోదానమిత్యాదిభిః క్రమేణ చతుర్దిశం

వప్త్యేనావపదితి శిఖాభూ)వజ= మానఖంవపతి దక్షిణతో
 మాతేత్యాది సమాన మిదమహమి త్యుపగూహయే దన్నా
 ద్దాయశ్శూహధ్వమి త్యేదుమ్భరేణ కాష్ఠేన దతోధావ
 యే చ్చీతోష్ణాద్భి రాపోహిష్ఠేతి స్నాపయిత్యా 22పో హి
 రణ్య పవమానైః పోక్త్య దివిశ్రయస్వే త్యహతే వాససే
 గంధాజ్ఞాన కుణ్డల మణిహారాల్లాభీయక దర్పణ చ్చత్రోపాస
 మేఖలో పవీతాజిన వాహన మధుపర్కాణి సమ్భృత్యప్రో
 త్య నమోగ్రహాయేతిగర్ధంగృహిత్యాప్రాచీనమజ్జలింగృహీ
 త్యా2ప్సరస్స్వతిగాత్రాణ్యానులిప్య తెజోవత్సవశ్చతివస్త్రం
 పరీధాయసామస్వేత్యుత్తరీయంగృహ్లాఠీ * యందురుక్తాది
 త్యాదిభి స్తత్తనక్రన్తై రేక్రఖలాదీనిధారయిత్యా బాదరం
 మణిం సావణకుణ్డలేప పణేకపవద్ద్రేణ వా22చ్ఛా
 ద్య దభేకణబద్ధ్యా వామేనాగ్నేరుపరిధారయ న్నా యుష్య
 మిత్యాదిపఞ్చభి రక్రన్తై హుకత్యా సమాజమిత్యదపా
 తే) త్రిప్రదక్షిణంప్రత్యౌశ్య తుభిష్వా22రవై రియమోష
 ధీతి దక్షిణోత్తరకణయోంక్ర మేణప్రవృత్తావాబద్ధ్య శుభి
 కశ్చితి కణ్ఠేమణింబద్ధ్వే దంబ్రహ్మపునీమహ ఇత్యూర్మికా
 మజ్జుశ్యామసజ త్యేవమేవబాదరంమణిం మన్త)వజమి
 త్యాపస్తమ్బః! యదా22జ్ఞానం యనేత్రమన ఇత్యేత్తోరజ్ఞనేనా
 క్తై దక్షిణంపూర్వ మాజ్ఞుశ్చితివిజ్ఞాయతే! ఇమాన్సుమ

* ఆదిశబ్దేనఉపవీతాజినేచగృహ్యేతే ప్రవృత్తౌ=కుణ్డలే

నసత్తి శిరశికణ్ఠేవాగ్రజమాదాయ దేవస్య త్యేత్యాదశః
 గృహిత్యా ౭వేక్ష్య నై ణవంయస్త్రి మేతనై వమన్త్రేణ గృ
 హీత్వేన్ద్రస్య వజ్రోసివేగవేజమిత్రేరున్నాష్టైః ఉపాసహవి
 త్యుపాసహవారుహ్య ప్రజాపతేశ్వరణమితి ఛత్రమాదా
 య భువంపునాత్విత్యాత్మానమ చ్ఛదయతి యోమేదణ్డ
 ఇతి నష్టైదణ్డైపునగృహీత్యాద్రధోలబ్ధశ్చేత్ప్రతిష్ఠేన్ద్రిత్యభి
 మృశ్యరథంతరమసీత్యారోహే దశ్వశ్చేదశ్వోసీతిగజమిన్ద్ర
 స్యత్వావజ్రేణేత్యారుహ్యప్రాచీమః దీచీంవా దిశంగత్వా ౭వ

—* మధుపర్క ప్రయోగః *

తరే త్రతో ౭భ్యాగతంవరం కన్యాప్రదస్సగ్గ్ స్రవన్ద్విత్వవే
 క్ష్యయశోసీతిగృహే విష్టరం కూచః పాద్యమఘృణమా
 చమనం మధుపర్కం గాంతృణముష్టించసంభృత్యత్రోప
 వేశ్యేమం వరంమధుపర్కేణ పూజయిష్య ఇతిసంకల్ప్య
 ఇదమాసనమితి విష్టరందత్వాకాష్ట్రభృదితికూచఃందదాతి
 యథాపురస్తా దాపఃపాదావితి పాదాప్రక్షాళయే తోసిద
 ణ్డిణంపాదంపూర్వం బ్రాహ్మణాయప్రయచ్ఛే త్సవ్యగ్ం
 శూద్రాయ ప్రక్షాళయితారం విరాజిత్యభిమృశ్య తేనై
 వాత్మానంప్రత్యభిమృశే ణిదమఘృణ మిదమాచమన మి
 త్యుక్తేమయిదేజఇతి మన్త్రావృత్త్యా ౭దదీత దధిమధుఘృ
 తంక్షీరమితిసగ్గ్సృజ్య కాగ్ంసేన మధుపర్కందద్యా దేవ

స్య త్వేతి ప్రతిగృహ్యాయ నమ్రధున ఇత్య నామికా వధ్యమూర్త్యై
 త్రింపాశ్చియాద్యో గేయో గ ఇత్యాచమ్య పునరాచమే ద
 మృతాపిధానమసీతి గామాబద్ధ్య గాందదామీతినన్యోన్యై
 గౌధేను రితి తస్యై తృణముష్టిం ప్రదాయ తాంగౌ స్యవహ
 తేతి స్పృశన్న సిత్రాత్త్రం తేముష్య ఇతి స్థితే స్వదాన్య సామశ
 రాత్రంతం షష్ఠీవిభక్త్యా సిద్ధిశ్య తత్సభూతమిన్యోన్యై
 తదంతోమధుపర్క ఆచార్యాయ ద్విజై శ్వశరంబు
 సంవత్సరాదూర్ధ్వ మేతత్కార్యం గాంవినే త్యభిన్నత
 కప్రతాజ్ఞ బ్రాహ్మణాక్ ద్వాస్తావదదాత్వితి భావం త్వా
 ఇన్ద్రాగ్ని మేవచ ఇత్యేతాక్ ప్రణమ్య పుణ్యాహారవాచయ
 త్వా స్నాతకప్రతాజ్ఞ హోమంకరిష్య ఇతి సజ్కల్ప్య లగ్నిం
 పరిషిచ్య ఆజ్యేన వ్యాహృతీహుక్ త్వా పునఃపరిషిచ్య గ్ని
 మాదిత్యంచోపతిష్ఠేత సిత్యమాపణిగ్రహణా నీలంకుర్యా

పాణాగ్నిహోత్రవిధిః

దధపాణాగ్నిహోత్రం పరమాత్మాయ జమంశం శ్రద్ధాపత్నీ
 హృదయమస్తర్వేది లోమానిబహిః పాణాదియః ప
 శ్చౌగ్నయో జిహ్వదీనిపాత్రాణి విషయాహవీగంషి తదై
 వమేకాధ్వర్యుః పాణాగ్నిహోత్ర ఆత్మయజ్ఞోభవతి పా
 ణాగ్నిహోత్రంకరిష్య ఇతి సజ్కల్ప్య అమృతోపస్తరణమసీ
 త్యన్నంప్రోత్యా మహస్మిత్యభిమృశ్యో జన్మరమిత్యపఃపీ

త్వా అంగుష్ఠమధ్యమానామికై రన్నంగృత్వా పాణాయ
 స్వాహాశ్చదిభిః పంచాహుతీహుతోజ్జ్వలన్మిత్తపః
 పీత్వా శ్చీయా దాచమ్యాపోగృహీత్వా చైదిత్యాభిము
 ఖం ఓంపాణానాప్యాయస్వేతి నాభిదేశమభిమృశ్య దక్షిణ
 కరాజ్ఞుస్థేన తత్పదాజ్ఞుష్ఠే అణోరనియ్యానితి సంసిద్ధౌ దే
 వంసాయంప్రాతగ్గుర్యాద్యజ్ఞోభవతి తేనాస్మణోభవతి (శు)
 జాయమానోనై బ్రాహ్మణ స్త్రిభిర్ఋణవా జాయతే బ్ర
 హ్మచర్యేణర్షిభ్యో యజ్ఞేననేవేభ్యః ప్రజయాప్తితృభ్య ఏష
 వాఅస్మణో యగిపుత్రీయజ్వా బ్రహ్మచారీవాసీతి,, విజ్ఞా
 యతే॥

ఇతి శ్రీనై ఖానససూత్రదర్పణే సృసింహవిరచితే ద్వి
 తీయప్రశ్నే షష్ఠప్రకరణమ్॥

తృతీయప్రశ్న ప్రారంభః

అష్టవిధవివాహః

అథాతగిపాణిగ్రహణ మష్టధావివాహభవన్తి బ్రా
 హ్మదైవగి ప్రాజాపత్య ఆషా ఆసురో గాన్ధర్వో రాక్ష
 సగి వైశావణితి బంధుశీలలక్షణసంపన్నం వరమూహూయ
 యత్కన్యాంసదృశాందదాతి సబ్రాహ్మణిత్వచ్యతే య

దాత్రియయజ్ఞస్య ఋత్విజేదక్షిణాథం కన్యాందదాతి స
 దైవః ధర్మాధికామేషు త్వయైషానాతిచరితవ్యేత్యుక్తాన్
 కన్యాందద్యాత్సపాజాపత్యో యదేకంగోమిధునం ద్వేనాన
 రాదాదాదు కన్యాంప్రతిపాదయతి తమాషంప్రతిచక్షుతే
 యత్కన్యాయైభూషణం జ్ఞాతిభ్యశ్చభనందత్వా కన్యాంప్రతి
 గృహ్యతి తమానువమూమనన్తి యదేకాన్యోన్యంకామేదోష
 యచ్ఛతి సగాఢర్వోభవతి యద్విభ్రూకాబత్వా విసమన్యాక
 న్యాంహరతే పరాక్షసః సుప్తాంప్రమత్తాండా కహసియదు
 పగచ్ఛతి పైశాచోభవతీ త్యేదేషామూద్యాశ్చత్వాం
 బ్రాహ్మణస్య తోయపూర్వకాగ్నివదిష్టో ఆనుకగాఢర్వావపీ
 త్యేకే క్షత్రియస్యరాక్షసమపి యసాత్ప్రీతిస్త్రీపూర్వా
 పరానాషికాదష్టప్రూపాపత్యాబాహ స్పృహత్యుత్తీర్ణపుతో
 దశదశబ్రాహ్మీసుతగి పావయేదితివిజ్ఞాయతే॥

ఇతి శ్రీనైఖానససూత్రపర్వణి స్మరింహవిరచితే
 తృతీయప్రశ్నే ప్రథమప్రకరణమ్॥

* చివాహ్య కన్యా నిర్ణయః *

బ్రాహ్మడివివాహేషు కూటస్థమారభ్య పితృతస్స
 పురుషాతిక్రాంతాం మాతృతల్లపశ్చ పురుషాతిక్రాంతాం
 పశ్చపితృత స్త్రీవాత్పుతోవాఽతీతాంవరయే దాజ్ఞీరసభృ
 గువజః మసమానషిఃగోత్రజాంచయవీయసీంవరయేత్ ।

—* క న్యా దో షాః *—

విజ్ఞశాస్త్రీ హీనగాత్రలోమీం కుబ్జాంభీశణాం సజ్జ
తభ్రవం రక్తశీషాకం కర్కశాం ముణ్డాం శోఃస్వరాం ఆ
న్యదత్తాం పషాఃశికాం నక్షత్రనామ్నీం నచీనామ్నీం వృక్ష
నామ్నీంచ నజయేత్॥

—* క న్యా ప రీ టా *—

యద్యస్మాన్మృద్ధిపరీటాక్రియేత పశ్చాత్పత్తిర్జ్ఞానకృ
త్వా తేషు నానాబీజానిసంసృష్టాని సామికాదివేద్యాఃపా
గ్గంసూం తస్మాద్విక్షేత్రాదాహృతలోష్ఠం శకృచ్ఛత్రశాన
లోష్ఠాచనిక్షిపతి(శు) ఛన్నానిరుతమగ్రేప్రథమం రుతేసర్వం
ప్రతిష్ఠితం యదియంకుమా ర్యజహితా తదియమిహ ప్రతి
పద్యతాం యత్సత్యంతద్విశ్యతాం ఇత్యభిమన్వ్య కాంస్య
పాత్రేనిధాయ కన్యాసమీపేనిక్షిప్య బ్రూయాం దేతేషామేక
ముపస్సృశేతి పూర్వేషాముపస్సశనేక్రమా త్స్వబా యజ్ఞ
సస్య పశుసమృద్ధిరుక్తాఽన్యత్రమృతింవిద్యా దేవంపరీక్ష్యో
పయచ్ఛేత యస్యాంషానశ్చ తుషోః కబంధస్తస్యామృద్ధి
నేతరథాఽఽదియేతేత్యేకే పితాఽష్టేపంవదంపరీక్ష్యోనత్ర
త్తపతిత పణ్డి స్వగోత్రజ చక్షుశ్శోత్రవిహీనా స్వజ
యిత్వా బంధశీలలక్షణసమ్పన్నాయ శ్రుతవృత్తవతే క

న్యాందదా తతశ్శుభేమువహారే యుగ్మాత్సమవేతా
 స్మృతివతోవరాణా వరప్రసాదాదుర్యుతా తారం
 గత్వాకాతమీం రుక్మిణీం కన్యాం కాశ్యపాదు మజ్జదత్తశ
 ర్మణౌ ధర్మప్రజాసంపత్త్యధికం వృణీమహ ఇతిబ్రూయు
 స్సోఽప్యేవందాస్యామీతివదే తక్రూతాథానయమితి వర
 మాదేయేయు ర్యదికన్యాగరయిత్వా వరోదేశాన్తరంగ
 చేచ్ఛన్రిమేతవాఽన్యస్మైదద్యా ద్యదిదత్తమహోగచేచ్ఛ
 ద్దేవరాయదదా త్యన్యస్మైదదాతీత్యేకే తతో మానుసా
 ల్లున వై శాఖజ్యేష్ఠేషు వివాహానిశ్చిత్త్య తస్మాదేకే కన్యా
 గృహే కులస్యశుద్ధ్యధికం బంధుభిస్సహభుక్ష్యేత్ యదికన్యాస్వ
 యంవా జ్యేష్ఠస్యజ్యేష్ఠేమాసి వజాయేత్॥

—* వి వా హ క్ర మః *—

తతోవరః స్వవక్షాన్యా స్త్రీభిరుపదిష్టై రత్రిగైః
 పితృదిభిశ్చయక్తో హస్త్యాదికంపూర్వవదాదుహ్య స్వస్తి
 సూక్తాశకుసూక్తంచజపక కన్యాగృహాయాయా దభ్యా
 గతంవరం కన్యాప్రదత్త్యాది గోవిసర్జనా న్తం సమావర్త
 నోక్తవత్సమానం తతర్గప్రాజుక్త్యో వరోగాహాన్ధ్యధరాత్ర
 ధికారసిద్ధ్యధికం పాణిగ్రహణంకరిష్యతిసజ్కల్ప్య సుము
 వహారే ప్రసుగతస్తేతి ప్రత్యజ్ముఖం సాలజ్కృతాంకన్యా
 మీక్షయే దభ్రాతృక్షీమితి సాతమీక్షేత తతోఽగ్నిముఖా

ధం గురుంపోధయే దాఘూరా న్తమగ్నిముఖం పాత్రా
 సాదనకాలే కూచాశ్శలాజ స్తోమాక్షతాన్య పిసాదయే
 తతోఽగ్నేరుక్తరాజరే కన్యాప్రద శ్శాలిధాన్యోపరిస్థితాం
 కన్యా ముభయగోత్రనామోచ్ఛారణపూర్వకం స్వదక్షిణేన
 హస్తేన తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్తవ్యః ప్రతిపాదయామీ
 తి ప్రాజాపత్యే బ్రాహ్మవివాహేబ్రహ్మతృప్త్యధం దై
 వాదిమహాధాన్యం తృప్త్యైదదామీతిదద్యా ద్వరః ప్రజాప
 తిస్త్రీయామితిప్రతిగృహ్య స్వదక్షిణేనవేశ్య పూర్వధృతమే
 ఖలాదీనివిసృజ్య తయాసహస్నానంకుర్యా ద్వస్త్రుగన్ధాభర
 ణాదికం గృహీత్వాబద్ధభిస్సహకన్యా గృహంగత్వా తేజ
 ఆయురితి వస్త్రుర్ధదామాదినా కన్యాయంలంకృత్యప్రజాపతి
 స్సోమమితిమంగళమూత్రా ద్యాభరణానిదత్వా ప్రతిగృహ్ణీ
 యాదిత్యే కేవదంతే తత్సంప్రణ్యాహంవాచయత్వా సుమగ్గలీ
 రియమితి పాణింగృహీత్వా లగ్నిశాలామభ్యాసేయం గ్నేః
 పశ్చిమేకటమాస్తీర్య దక్షిణేవధూ ముత్తరేవరశ్చోపవిశతః
 తతోరాష్ట్రభృదితి తస్యైకూర్చందద్యా త్చపితస్మిన్నుదగ
 గ్రీడపవిశ త్యగ్నింపరిషిచ్యా న్వారబ్ధిపన్న్య లగ్నిరైత్వి
 మామగ్ని మాతేగృహే ద్యాస్తేపృష్ఠ మప్రజస్తాం దేవ
 కృతమితి షడ్భిః పశ్చివారుణేశ్చ జహుయా దపరేణాగ్నిం
 దభేష్యాసాదితమశ్శానం వధ్వాదక్షిణ పాదాబ్జుష్టే నా
 తిష్ఠేమమితిస్పశంయత్వా ప్రత్యజుక్రతిత్యస్యా దక్షిణము

త్తానంపాణిం దక్షిణేనావాజుక్తే నగృష్ణీయా ద్యదికామ
యేత ప్రీరేవజనయేయ మిత్యజ్ఞుభీరేవ యదిపుగంసోఽజ్ఞు
ష్ఠం యద్యుభయముభయం గృహీయాత్సరస్వతీతివిస్మజే ద
హోరచక్షురిత్యాసీతా స్యాఅజ్ఞలావుపస్తీర్య ద్వీలాః జానభి
ఘారయే దభిపూరణగంసోదర్శ మిమాంలాజానితి వరోఽ
భిఘార్యే యంనారీత్యవిచ్ఛిన్నేన వధ్వజ్జలినా పురోడాశవ
జ్ఞహా త్యగ్రేణేత్యేకే ఉదాయపేత్యుష్మతి ప్రత్యుజ్ఞుభి
ఇతినధూమః ఖంసమీక్ష్య సరస్వతీతిపూర్వవత్పాణిం గృహీ
త్వా ఽఘూరచక్షురితివిస్మజ్యే మాగంలాజానితీలాజానా
పూర్వే యంనారీతిహుతోవ దాయుషీత్యగ్నిం ప్రదక్షిణం
కుర్వాదిత్యేకే విశ్వాఉచిత్యేయేత ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా
ఽతిగాహేమహీత్యాసీత ఏవముపస్తరణాదేతదస్త్రంత్రీస్త
తోమూలహోమంహుత్యా ఽగ్నేప్రాయశ్చిత్త ఇత్యాదిభిః
పశ్చాభి ర్వాజుక్తేభిశ్చ ప్రాసోహిత్య సేవపరిషేచ్య ప్రవే
శ హోమాథంసజ్కల్ప్య పునరిపరిషేచ్య స్విష్టశ్చ నిఙ్దా
హుతి విచ్ఛిన్నద్ధృత సస్తనమి ద్వ్యోహ్మతీజాహో త్యవరే
ణాగ్ని ముదగగ్నింతస్తదభానాస్తీర్యేకమిష ఇత్యాదిభి
స్సస్తపదాని ప్రాగస్త్రం దక్షిణేన పదావధ్వాసహితక్రమ్య
సఖాఇతిప్రాగాదినివృత్త్య మమహృదయమితి వధ్వాహృత
యమభిమృశ త్యథాధ్వర్యు రాసోహిరణ్యవవమానై గిహో
త్య పుణ్యాహంవాచయ త్యరున్ధతీత్యాదిభిర్వధ్వా మన్వాది

భిర్యరసః పరస్మత్తతారోపణం కుర్ము తతదస్తంపాణిగ్రహ
ణం ధృవదశఃనాస్తమిత్యేకే తతగ్నిభృతి గాహాన్ధ్యా
నుష్ఠానంసర్వార్థః ॥

అథ శ్రీవైఖానస సూత్రదర్శనో నృసింహవిగచితే
తృతీయాశ్వాశ్చే ద్వితీయప్రకరణం ॥

చధూగృహతస్వగృహగమనం

అథవరో వధూనుగ్నింసమాదాయ గృహంప్రవిశే
దూరస్థే చృతస్రోరాత్రీస్తిష్ఠే దనస్తరం సంప్రవాహార
యస్త్వితి వధూంయానమారోప్య సమంవధ్యేత్కగ్నిముద్ధృ
త్య గృహంవచ్చక్ యదిమాగై నదీంవ్యతిక్రమేత్ అయం
నోమహ్యైరగ్గ్ం స్వస్తి నేషద్వనస్పతిః సీరానస్సుతరాభవ
దీధూక్యుత్వాయవచసే ఇతినావమభిమన్త్రయే న్నచత
రన్తినావిశా వ్యధూగిపశ్యేత్ ” యాఽషఢయో యాన
ద్యో యాన్విభన్వాని యేవనాతే త్వావధుప్రజావతీం ప్రత్యే
ముక్త్యాంత్యగ్ంహసః ” ఇతితీత్వాజపే చైత్యవృక్షాణాం
వ్యతిక్రమే ” యేగన్ధర్వాఅప్సరసశ్చ దేవీరేషువృక్షేషు వా

నస్సత్యేష్వాసతే శివా సైఅస్యైవ ధ్యేభవన్తుమాహిగ్ంసిషు
 ర్వహతుమూహ్యామానా,, మితిజపతి “ జీవాగ్ంరుదన్తి వి
 మయన్తై అధ్యరై దీఘామనుప్రసీతిం నీధియుర్నరః| వా
 మంపితృభ్యో యదదగ్ంసమేరిరే మయ్యుగ్ంసలిభ్యో జనయ్యు
 పరిష్వజే” ఇతివధూరోదనేజపతి గృహసమీపంగత్వా వ
 ధూంసంప్రేష్యతి “ దక్షిణంపాదమగ్రే హరదేహళిం మా
 ధిషా” ఇత్యుత్తరపూర్వదేశే ంగారస్యోల్లిఖనాది కృత్వా
 ంగ్నింప్రతిష్ఠాపయ త్యగ్నేరపరస్యాం లోహితం చర్మాన
 డుహం కృష్ణాజినంవా ప్రాగ్గ్రివ ముపరిలోమాస్తీర్య తత్ర
 ప్రాజుఘ్రింవధూముపవేశ్యా నన్తిరమిహగావగ్నిప్రజాయ
 ధ్యమితి స్వయంనిషీదే దుత్తరతోవాచంయచ్చ త్యానక్ష
 తోదయా దుదితేషుసక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశము
 పనిష్క్రమ్య దేవీష్వదుర్వీరిత్యుపసాయ మాహస్మహేతిచ
 న్ద్రం సప్తషణ్యుఇతిసప్తక్షే కృత్తికామరున్ధతీంచ ధృవ
 క్షితిరితిధృవం చోపస్థాయా న్యోఽస్యంసంభాష్య వాచంవి
 సృజ్య తిరాత్రమధశ్శయ్యాం బ్రహ్మచర్యం క్షౌరలపణ వ
 జనంచకురుతామ్॥

—* ఆ గ్నే యస్తా లీపాకః *

అథాగ్నేయస్థాలీపాక స్సజ్కల్పం

కృత్వా ప్రజాస్థాలీమితిచరుస్థాలీమభిమన్త్రా గ్నయేజు
 ప్తంనిర్వపామితి తస్యాంతర్జ్వాలాన్నిర్వాప్య ప్రత్యక్షాచ
 స్పతయఇతి వధ్వాచరుగ్గ్రహణిత్యాభిఘోర్వోత్తరతఉ
 ద్వాస్య సరిస్తీర్యజరిసిచ్యా గ్నిముపసమాదా యాన్యేనజు
 హామముపస్తీర్య చరుంద్విరవదాయా భిఘోర్వ హవ్యహ
 హమితిహుత్వా పునగిపరిస్తీర్య ద్విరవదాయాభిఘోర్వ స్వి
 ప్తమగ్న ఇతిహుత్వా చరుశేషేణబ్రహ్మణాంభోజయతి త
 స్తాఋషభందదాతిఏవమతఉద్ధ్వంధక్షిణావజం వర్వజేప
 ర్వణిస్థాలీపాకెనయజేత సోప్యాగ్నేయస్థాలీపాక ఇతివ్యాఖ్యా
 తః*పూణః పాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే పత్యహంసోయంపా
 త ర్యవైర్వీహిభిర్వా ఒగ్నయేస్వాహా ప్రజాపతయే
 స్వాహేతి సూర్యాయస్వాహాప్రజాపతయే స్వాహేతి
 హస్తేనజుహుయా “ దగ్నయేచప్రజాపతయేచ సా
 యంజుహోతి యత్సూర్యాయప్రజాపతయేచ ప్రాతజు
 హోతీతి విజ్ఞాయతే, తూష్ణీముత్తరాం జుహోతీత్యేకేత
 మేవానువదన్తి యత్తూష్ణీంతత్ప్రజాపత్యమి త్యాన్యేనజు
 హుయా త్రేజస్కామస్య పయసోపశుకామస్య దధ్నేన్ద్రి
 యకామస్య యవాగ్వాగ్రామకామస్యేతిచవిజ్ఞాయతే, తా
 కికాగ్నిసంసగేనుగతే శునకశూద్రరజస్వలాసంసగేచ

*అప్తముష్టిభవేత్కించి త్కించిచ్చత్వారిపుష్కలం

పుష్కలానిచచత్వారి పూణఃపాత్రఇహోచ్యతే॥*

పునరాదధీత పత్నికృచ్ఛంచరతి యదిన్యతీవ కాత్రాగను
గచ్ఛేత్తదాపునర్వివాహం సర్వాద్యది ప్రాతరాజహ్నయా
త్తదాసాయంకాలే అగ్నయేస్వాహా వధిక్యతమేస్వాహా
తిహుర్వా ప్రాతహోమంకృత్వా సాయంహోమం కు
ర్యాద్యది సాయంనజుహుయా త్రాత్యకాలే అగ్నయే
స్వాహా నైశ్వానరాయస్వాహోపావత్య సర్వంపూర్వం
క్తుర్యాత్ ॥

— * వై శ్వ దే వ 13 మః * —

అథ వైశ్వదేవ 13 పాసనేషచనేవా చరుశశసా త్వా
అభిఘ్న యథా హేత్యగ్నిం ప్రదిక్షిణంపరిమృజ్య పరిష
చ్య అగ్నయేస్వాహా సాయంసాహా త్వగ్నేరుత్తరద
క్షిణభాగయోహుత్వా మధ్యేవ్యాహృతీ నిశ్వేభ్యోదేవే
భ్యో ధన్వంతరయ కుహ్య అనుమత్య ప్రజాపతయ ద్యా
వాప్రథీవీభ్యాంచ స్వాహోపాహుత్వా వ్యాహృతీజా
హుయా దిమామే అగ్న ఇతి చరుగ్ం సేధ్యంజుహుయా దేత
మేవదేవయజ్ఞమితివదంతి యదగ్నాజుహోత్యపి సమిధం త
దేవయజ్ఞ స్సన్తిష్ఠ తే త్యుక్తం అగ్నిహోత్రాయవై శ్వదేవ
యజ్ఞాయ బ్రహ్మయజ్ఞాయ దేవయజాయ భూతయజ్ఞాయ
మనుష్యయజ్ఞాయ స్వాహేతిహుత్వా పితృయజ్ఞాయ స్వ
ధానిన్య పశ్చాదుహోయజ్ఞాయ స్వాహేతిచహుత్వావ్యా
హృతీస్సిష్ఠకృతం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా తతోయథాదిశం

శ్రీకృష్ణ దేవరాయాంధ్ర బాషానిలయము

మల్లావలకర్, హైదరాబద్. 1.

గృహబలింహారే ద్రవ్యహృతేనమ ఇతిమధ్యేనిక్షిప్య బ్రహ్మ
 పురుషా దీప్తపురుషాంతం పాగిగంతం దక్షిణేయమయమ
 పురుషయోరుదగంతం పశ్చిమే వరుణ వగుణపురుషయోర్గ
 పాగిగంత ముత్తరే సోమ సోమపురుషయోరుదగంతం బ
 లింక్షిప్త్యాఽఽగ్నేయాదిషు తత్తన్నామ్నా చతురోబలీక
 దత్వా దక్షిణేపిత్రాదిభ్య శ్చతుర్భోకై దక్షిణాంతంబలిం
 దద్యా త్తత్పశ్చిమే పితృపత్న్యాదిభ్య స్తథైవనిక్షిప్యాకా
 శే యావంతోన్నాథిన్ ఇతి విశ్వేభ్యోదేవేభ్యో దివాచరేభ్య
 ఇతిదివారాత్రౌనక్తంచరేభ్యి ఇతిశయ్యాశిరస్థానే శ్రియాఇతి
 పాదప్రదేశే భద్రకాశ్యాఇతి మరుద్భ్యోనమఇతి ద్వారపట్టి
 కయో ర్యదిప్రత్యక్షూర్వాస్యాతాముత్తరాంతం యదిదక్షి
 ణోత్తరా పాగిగంత మగ్నయేనమఇ త్యశాస్త్రాంతక పాశన్వి
 యో రదభ్యి ఇత్యుదధాన్యాం దృషదేనమఇతి దృషద్దృష
 త్పత్రయో ర్వనస్పతిభ్యో నమ ఇత్యులూఖలముసలయో
 రోషధీభ్యి ఇతి శూర్పే బలిందత్వా శునాంచేతి గృహపృ
 ష్ఠభాగే బలిశేషంనిరూప్యాచమ్య తతోఽన్తర్గపరిషేకం
 కృత్వా భస్మలేపన ప్రోక్షణా గ్నాదిత్యోపస్థానంకుర్యా
 న్నిత్యంసాయంప్రాత రేవంబలిగంహారే తత్తత్కాలప్రా
 ప్త మతిథింతర్పయే దేషఏవమనుష్యయజ్ఞో యన్మనుష్యే
 భ్యోఽన్నందదాతితన్మనుష్యయజ్ఞస్స నిష్ఠతఇతి విజ్ఞాయతే

ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే శృసింహవిరచితే
 తృతీయప్రశ్నే తృతీయప్రకరణమ్॥

ఏవంత్రిరాత్ర మాపాసనవై శ్వదెవౌకృత్వా బన్ధుభిః
స్సహభుక్త్యాపూర్వాస్తృతేచరత్రణిరాత్రాపుభౌశయాతాం
తయోరత్రభ్యే బౌదుమ్భర ఆశ్వత్థగి ప్లాక్షోవా దణ్డో వాస
సాసూత్రేణవా వేష్టిత స్తిప్తతి సఉభయోర్గి క్రీడావారకో
భవతి॥ —* ని షే క ః *—

అథ చతుర్థాణ్యమపరరాత్రా పుత్థాయ పత్నీమలం
కృత్యాఘూరాస్తే లగ్నేప్రాయశ్చిత్తఇత్యా ద్యాదిత్యాస్త
మగ్న్యస్త మాదిత్యాస్తం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా భూభా
గమితి చతుర్థి ర్వధూశిర స్యాజ్యమాసీయా స్తహోమం
హుత్వా లగ్నింప్రదక్షిణంకృత్వా ప్రణమ్య ప్రాచ్యాముదీ
చ్యాంవా వధూముపవేశ్యా భిష్వేతియోనిమభిమృశ్య స
న్నామ్న ఇతి సమీపంగత్వే మామనుప్రతేత్యాలిజ్య మధు
హేమ్న ద్విధమితి మైధునంకుర్వీత సుప్రజాస్త్యాయేత్యుపగమ
నం సన్నామ్న ఇత్యాలింగనమిమామనుప్రతేతి వధూముఖే
క్షణమిత్యేకే॥ —* ఋ తు స జ్గ మ న మ్ *—

అథ ఋదారజగిపశ్యతి తదాత్రిరాత్రం నైతాము
పగచ్ఛేన్నై తయాసహాసీత సశయిత త్రిరాత్రం స్నానా
భ్యజ్ఞాన శిరగిష్టాయ నాజ్ఞాన దస్తధావన సఖనికృత్తన త
స్తుకరణ రజ్జుక్రియాదీని వజ్రయేత్పణే న ఖర్వేణవా నా
న్నమద్యా దఖర్వేణాన్న మజ్జలినావా లద్యాద్యాం మలవ
ద్వాసనమితి బ్రాహ్మణం చతుర్థే లహని దస్తధావ

సంస్కృత్వా స్నాత్వా శుద్ధస్రగళ్ళనామ్బరానులేపనా నా
 న్యంపురుషంపశ్యే ద్యస్మాదృతుస్నాతా యాదృశంపురు
 షంపశ్యతి తాదృశంపుత్రంలభతే పతిశ్చతుర్థే ప్రభృత్యా
 జోడశీమతిధిమ సమాసుపుత్రకామో విషమాసుస్త్రీకామ
 ఉపగచ్ఛే దుత్తరాముత్తరా ముత్కృష్టాముపదిశేన్తి న్య
 గ్రోధశృగ్గమందాయా భిషూయతద్రసంపుత్రకామాయా
 దక్షిణనాసి కాచిదే ఒపనయే ద్వాషేస్త్రీకామా యాయ
 న్మగభే ఇత్యేనాంప్రోక్ష్య విష్ణుర్వోనిమితితా ముపగచ్ఛే
 దాఘారాస్తే వైశ్వదేవం వైష్ణవం మూలహోమ మగ్ధహో
 మం హుత్వా పూర్వపదుపగచ్ఛే దితి కేచిద్వదన్తి॥

—* గ భా ధా ప మ్ *—

శరీరశారవ భర్తృద్వేషా రుచ్యాదిభి గృహీతగ
 భాంజ్ఞాత్వా పూర్వస్మిన్పక్షే పుణ్యేషున్నమ్మినక్షత్రే వ
 ధూం దక్షిణతడపచేశ్యా జ్యేనాఘారాస్తేపరిషిచ్య ధాతా
 దీం పశ్చివారుణం మూలహోమం స్విష్టాకారంచహుత్వా
 వృషోసీతి తస్మాహస్తైయవాదదాతి సూత్రేణబధ్నాతీ
 త్యేకే దధిక్షీరంఘృతం సమమాదాయ భూస్త్వయీత్వా
 దిభి స్త్రివృత్పాశయిత్వా ఒచమనంకారయిత్వాదభే
 గాభిష్టాహమితి నాభేరూధన్వంతిరునక్రృజ్య పుణ్యాహం
 బ్రాహ్మణభోజనంకుర్యాత్॥ —* పుగ్ంసవసమ్ *—

అథ చతుర్థేమాసి పూర్వస్మిన్పక్షే పుణ్యేనక్షత్రే

ఉత్తరాంతం పాగ్రాదభానాస్తీద్యతేషు కేశవాదిదా
 మోదరాంతా నుదగస్తమావాహ్య పోహిరణ్యపవమానై
 సాస్సపయిత్యాః పణవాదిభిర్నమోనైస్తత్తన్నామభిరభ్య
 చాన్యతోదేవా ఇదంవిష్ణు ప్రీణిపదా విష్ణోగ్గిర్మాణితద్వి
 ష్ణోగ్గిపరమం తద్విప్రాసో విష్ణోర్ముకం తదస్యప్రియం ప్రత
 ద్విష్ణుగ్గ పరోమాత్రయా విచక్రమే త్రిదేవగపృథివీమితి
 ద్వాదశాజ్యాహుతీహుత్యా ఘృతమిశ్రితంపాయసం కే
 శవాదిభ్యోనివేద్య ద్వాదశనామభి రతోదేవాద్యైశ్చ పా
 యసంహుత్యా ఋగ్యజుస్సామాధర్వభిరక్రంతై రైష్ట
 వైవిష్ణు సూక్తైః సంప్రాధన్య నమోం తైనామ
 భిఃప్రణమ్య పుణ్యాహ మస్తహోమంహుత్యా శేషంపాయ
 సం పత్నీంప్రాశయే ద్గర్భాధానాది విష్ణుబల్యస్త మాపా
 సనాగ్నా కర్తవ్యం లోకికాగ్నా విత్యేకే॥

ఇతి శ్రీవైఖానస సూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
 తృతీయవ్రశ్నే చతుర్థప్రకరణమ్॥

—* జాతకర్త —

అథ జాతకర్తవ్యాఖ్యాస్యోమః సూలికాగృహం
 యథాశాస్త్రంకృత్వా గోవాసితం తిలసిద్ధాధై ధూప
 యిత్యా ప్రసవకాలే గర్భిణీంప్రవేశయే చృతస్రస్తిసోగ్ర
 వాస్త్రీయస్తతస్థిత్యా హృదయేష్లధే కఞ్చుకంక్షుక్త్యా స
 శూలేనాభ్యధగ్గప్రదేశే ప్రసూయత ఇతివిద్యాద్యధి నిరుద్ధగ

భావస్యా త్సువచలాంయోనానిస్పీడ్య తతైవనిదద్యా
 తస్మిన్కర్మకర్మకేనవాధూపయే త్సుఖసూతింలభతే గుర్జామూ
 లమాహృత్య రక్షణార్థం హస్తపాదయోబద్ధీయాద్య
 దాజాయమానస్య శిశోర్నాసాగ్రందృశ్యతే తదాశుభాశు
 భంసమీక్షే న్మాతృశ్శిరోదేశే దక్షిణతడదకుమ్భంనిక్షిపేత్వా
 దయోర్వాద్యవిశేష మవాక్ష్పిష్పిమాషధీమిత్యేకే యతైవ
 సోమగ్రీపవత ఇత్యుదరమభిమృశే జ్వపెదిత్యేకే జాతేకుమా
 రే అశ్మపరశు హిరణ్య తిలంక్షత ఫలీకరణ సిద్ధార్థం మ
 థ్యాజ్య పయాంసి సమ్భృత్య ద్వారస్యవామభాగే ౭శ్మా
 నంప్రతిష్ఠాప్య తస్మిన్ పరశుం తస్మిన్ హిరణ్యం నిక్షిప్త్యా
 శ్మాభవేతి హిరణ్యమధర మశ్మానమూర్ధ్వంచకరోతి త
 స్మిన్ అంగాదంగాడితి యయాకయావాస్త్రీయా కుమారం
 ధారయే నాక్షతావా౭ధై న మద్భిరభ్యుక్ష్య తిలదేవపద్య
 స్వేతి సాక్షతాంస్తీలా శ్చిరసినిక్షిప్య నిత్యమన్యే నౌపా
 సనంకారయే దరణ్యాంవా౭౭రోపయే దథాన్యారణిమా
 దాయ మథిత్వా ద్వారస్యదక్షిణతః పోక్షణోల్లేఖనాన్తే
 ౭గ్నింప్రతిష్ఠాప్య దభైకంపరిస్తీర్య పరిషిచ్య శణ్డేరథో య
 శ్శణ్డే ఆలిఖ న్నర్యమ్ ఆన్ద్రీముఖగ్ కెశినీ రేతాకఘనత
 పూర్వపాదం మిశ్రవాససో నక్తంచారిణో నిశేధచారిణీ తా
 సాంత్వ మయంతేయోని రక్తమనామేతి వ్యాహృత్యన్తం
 జహుయా దపివా ౭శ్మాంతకే కపాలం నిక్షిప్త్యేతస్మిన్వ్య

షభశక్యత్విణ్ణంనిధాయో త్తప్తమాహ్వాత్య ధూపందత్వా
 పూర్వవత్స్వత్తిషాప్య జహుయా చ్చోత్రియాగారాద్వా
 ౭౭ హరే ద్యేనాగ్నినాజాతకర్మభవతి తేనాస్యసర్వసం
 స్కారాభవన్తి హస్తంప్రక్షాళ్యభూమింస్పృష్ట్వా యత్తేసు
 శీమితి నచా పథ్యా హిరణ్యా న్యశక్త్రనినిధాయ మధుస
 ర్పిభాక్యం ఘృతంకరోతి తన్మేధాఘృతమితివదన్తి పయ
 స్స హితమేతదేవబ్రాహ్మీ ఘృతమిత్యా మనన్తిదభేణ
 హిరణ్యంబద్ధ్వా కుమారస్యవక్త్రమస్తధాన్య భూర్ము
 చితి ఘృతద్వయం సకృత్స్పాశయతి ప్రతిమస్త్రమిత్యేకే
 ఏవమహరహ స్నాయంప్రాతహన్త్యా ఘృతంప్రాశ
 యిత్యా మిత్రితాభి శ్శీతోష్ణాభి రద్భిస్సాన్న పయిత్యా క్షేత్రి
 యైత్వేతి మాతుస్సమీసంసీత్వా మూర్ధాన్యభూయయా
 దేవీరితి మాతురంక అధాయ తాసాంత్వేతి దక్షిణాదిస్త
 నౌ ప్రత్యేకంప్రక్షాళ్యా యంకుమారఇతి తథైవపాయయే
 దాపోహవిషేతి శిరోదక్షిణదేశస్థిత ఉదకుంభే సాయంప్రా
 తగ్గి పూర్వజలంవిసృజ్య నవంజలంనయే తృతీయే పంచమే
 సప్తమే నవమేవా ౭హ్నిశయనాదికం యథాహాన్తశో
 ధయతి॥ —* వాస్తు స వ న మ్ *—

అథవాస్తుహోమం వ్యాఖ్యాస్యోమో నవగృహప్ర
 చేశే సూతః ప్రేతకయోరస్తేవా కర్తాకేశశక్తశూణి వాప
 యిత్యా మృణ్మయాని పురాణాని త్యక్త్వా ౭న్యానిసజ్ఞు

హ్యవస్త్రాదీన్యథోక్తం శోధయిత్వా జోపాసనాగ్నా వా
 ఘోరాస్తే వాస్తోష్పత ఇత్యాదిద్వాభ్యాం భూమియజ్ఞేనే
 స్త్వా భూమియజ్ఞాయస్వాహిత్యాదిద్వాభూమియజ్ఞ దే వ
 త్యో మేదినీత్యాది పశ్చభూమిదైవత్యాక్ వ్యాహృతజు-
 హుయా ద్దభక్ముష్టిమగ్నాసృజ్వాలా హమగ్నే అగ్నింగృ
 హ్ణామితి తనూదాయ పూర్వద్వారాచారభ్య కుడ్యమూలా
 దస్త్రబహిశ్చ సూతకెదక్షిణం ప్రితకేవామం పరీత్య
 గృహమధ్యే పర్యగ్నింకృత్వా అపరద్వారేణః ప్రక్రమ్య ద
 భక్ముష్టింవిస్మజే తేనైవపథా పాత్రేణ పుణ్యాహజలం
 పోక్ష్య స్రావయ న్నణోరణీ మానితి శిష్టైస్సహపోక్షయే

దేవంవారుణా ద్ద్వారాద్వా పూర్వద్వారం దక్షిణామస్తర
 ముత్తరాద్దక్షిణంచ పర్యగ్నిపోక్షణే భవేతాం పునరేతేశ
 తాది చత్వారోవరుణదైవత్యా విశ్వేదేవస్యేత్యాదిద్వానై
 శ్వదేవా వతోదేవాది షడ్వైష్ణవా ద్వావిత్యేకే చద్రమన్య
 మిత్యాదిద్వా రాద్రా బ్రహ్మజ్ఞాన మిత్యాదిద్వా
 బ్రాహ్మ మిశ్రవాసస ఇత్యాదిద్వా కాబేరా యు
 వమేతా నీత్యాది త్రయోగ్ని జోమీయా బృహస్పతి
 దేవానామిత్యాది చత్వారోబాహుస్సత్యా స్త్రాతారమి
 ద్ద్రామిత్యాది త్రయోదశైర్ద్రా యమోదాధారేత్యాదిద్వా
 యామ్యా మిత్రస్యచషణీత్యాదిత్రయోమైత్రా భూమియ
 జ్ఞాద్యంతేషు ప్రత్యేకం చతస్రీవ్యాహృతయ ఇత్యేవంధ్వ్య

త్తరశతం వాస్తుహోమస్యోహుతయో భవన్త్యథాన్త
హోమః॥ ఇతిశ్రీవైఖానససూత్రదర్పణే నృసింహవిరచితే
తృతీయప్రశ్నే పంచమప్రకరణమ్॥

—* ఉత్తానమ్ —

అథ దశమేద్వాదశేవాఽహ్ని భవత్యుత్తానం జా
తకాగ్నిమరణ్యాం సమిధివా సమారోప్య కర్తా కృతన
ర్వాంగవపనస్సాన్మత్వాఽగ్నింమధిత్వా శ్రోత్రియాగా
రాద్వాఽఽహృత్య పరిషేచనాన్తే ధాతాదీన్ పంచవా
రుణం మూలహోమం హుత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥

—* నామకరణమ్ —

అథ పంచశత్సుదినే ష్టేకస్మిన్ దినే పుణ్యేనక్షత్రే
స్వదక్షిణత ఆసీనస్య కుమారస్య నామదధాతి జాతకాగ్నా
వాఘారంహుత్వాఽగ్నింపరిస్తీర్య కుమారస్య శిరస్యక్ష
తానారోప్య పంచవారుణం ప్రాజాపత్యం స్విష్టాకారంచ
హుత్వా త్రివృత్తాశయిత్వా దీక్షాన్త మభినిష్ఠాంతంవా
ఽఽదిమధ్యయోఘోన్షవణసహితంద్ర్యైస్తన్ధం సంయు
క్తైక్షరపదస్వరం ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామనిదిశే
దపివా స్విత్యుపసగస్సౌప్య త్తదేవప్రతిష్ఠితంభవతి మమ
నామేతి కుమారస్య గోత్రనామనిదిశన్యథోక్తనామని
దిశతి నక్షత్రనామచ తద్రహస్యంభవత్యగ్న్యాధానాత్ప
రం స్వకరాత్రంతం నామభవతి పుష్పగన్ధాక్షత దూర్వోద

కా స్తమమాదాయ శాజ్కరిరివేత్యాదిభిగ్ కుమారస్య
పాదాదిశ్చోస్తేషు నిర్వపతి నస్తేత్యాదిభిగ్ కుమార్యాగ్ పు
ణ్యాహ మస్తగ్పరిషేకంకుర్యాత్ ||

—* వ షణ్ వ ధణ న మ్ *—

అథ వషణవధణన మాఘారంహుత్వా కుమారస్య
యస్మిన్మక్షత్రేజనమ్రభవతి తదాద్యష్టావింశత్యధిదేవతా న
క్షత్రతాణిజహుయా దాషణభం వైరమణ మగ్నిహోమీయం
వైష్ణవం ధాతాదిమూలహోమం యద్దేవాది కూశాశ్రద్ధహో
మంచ హుత్వాఽస్తగ్పరిషేకంకుర్యా దేవం ప్రతిసంవత్స
రం ప్రతిసంస్కార ముపనయనాజ్ఞహోతి తతోవ్రతబద్ధవి
సగేఽష్టాసమావర్తనాజ్ఞహోతి సమావృత్తస్య యద
హ్నివివాహ స్తదాదిసర్వసంస్థేషు జహో త్యేవం వర్తమా
నస్య యదాఽష్టమాసాధికాశీతి వషణణిభవన్తి సదృష్టస
హస్రచన్ద్రోభవతి తంపుణ్యకృత్తమం బ్రహ్మశరీర మామ

—* శ తా భి షే క ః *—

నన్తి తస్మాదాపూర్వమాణపక్షే పూర్వేద్యురేవ నాన్దీము
ఖంకృత్వా పరేద్యుగ్గపూర్వాష్టోఽగ్నిముపసమాధాయా
ఘారాస్తే పూర్వవద్ధుత్వా పూర్వవత్సప్తాదీగృహీత్వా
కపిలఞ్చవేతిద్వాభ్యాం వృద్ధస్య కపిలేవేతివృద్ధాయా శ్శిరసి
నిక్షిప్త్యా గ్నేగ్గపూర్వతః సప్తజ్వలంకృత్వా పశ్చిమశానాదా
య మధ్యేచ్ఛేకం ప్రాగాదిచతుర్దిక్షుచతురో నిక్షిప్యోకద

నా పూర్వ మధ్యబ్రహ్మణం పురతస్త్వజాపతిం దక్షిణేపర
 మేషినః పశ్చిమేచతుర్ముఖము త్త రేహిరణ్యగభఃం చావా
 హ్య పోహిరణ్యపవమానై సాన్నపయిత్వా భ్యర్చ్య హవి
 నివేదయే దత్రతాక్షతారోపణమేకే సమామన స్త్రాప్త్యయు
 ప్తైవిభ్యత ఆముదాణితీ చ్చాభ్యాంశుత్వా యానుగన్ధా
 యాపాచ్యాదిభిగి కలశై ర్యథాలిక్తమభిషిక్త్వా దేవత్యా
 ది సర్వత్రానుషజతి అక్షై నంవస్త్రాదిభి రలంకృత్యోద్వయ
 మిత్యాదిత్యాభివర్ష్య నంకారయే దేనంవిష్ణురమారోష్య రాకేత్ర
 కాంస్యేవాపాత్రే గవ్యంఘృతమాపూర్వ తస్మిన్కసుః స్థాని
 ష్టిప్య తదఘృతం దాపయే దాయుర సీత్యసా తన్నిమీ
 లోన్మీల నంవశ్యే త్సుపణక ఘృత యుజం వాత్రం బ్రా
 హ్మణాయద్యా త్పుణ్యాహ మస్తహోమం గృహ దేవ
 తాపూజనం గోభూదానాదికం బ్రాహ్మణభోజనంచ కృ
 త్వా రథాదియానేన గ్రామంప్రదక్షిణీకృత్య సాయంకా
 లే ధ్ధణిలంకృత్వా శ్వేతవస్త్రమాస్తీర్య పిష్టేనసహస్రంసో
 మరూపాకృత్వా తస్మిన్సోమమూ వాహ్య కుముదపత్రై
 రభ్యర్చ్య తద్దక్షిణేరోహణీగణం తదుత్తరేనావృష్టిగణం
 చాభ్యర్చ్య రాజతపాత్రై శ్వేతపద్మకదళ్యాది దపత్రైవా
 ప్రత్యేకం పాయసం హవినివేద్య బ్రాహ్మణేభ్యో యథా
 శక్తదక్షిణాందత్వా వృద్ధింశాంతిపుష్టిం స్వగ్గంచాప్నోతి
 తివిజ్ఞాయతే॥ —* అన్న ప్రా శ నం *—

అథ జాతకాది షషె ఒష్టమేవా ఒన్నపాశనంకు

ర్యా దాఘారాస్తే ధాతాదీన్ మూలహోమం హవిత్యా
పూర్వావత్తి వృత్తాశయిత్యా ప్రాజుక్తి నులంకార
యక్త మాససస్థితం కుమారం భూరచీమీతి ప్రాణసహ
న్నంప్రాశయే ద్రసంప్రాశయామీతి సర్వత్రామూలజా స
బ్ధ్యో నామనిదిశతి యోగేయోగ ఇత్యాచనంబందే త్యా
2థా2 న్తగివరిషేకః॥—*ప్ర జా సా గ మ న గి షే క—

అథ ప్రవాసాగమన మమ్రూప పుష్పాక్షిణీ గీర్తనం
భృత్య కుమారేణసహ శకునసూక్తంజనకా గుహలంకారం
త్వా ప్రసక్తిణంకృత్వా ప్రణమ్యభ్యుదయ్య హృదాదని
వేద్య కుమారేభ్యగిప్రదాయ తచ్ఛేషేణ గుహస్యతేషమి
తి షష్ఠ్యాతన్నామనిదిశకా కుమారం పుష్పాదీనాలంకృ
త్య శాంతింజప్త్వా గృహంప్రత్యేత్య హృదస్య త్వేలి కుమూ
రమజ్జుఆధాయా యుషేవచక సత్తతి మూర్ధ్నైశ్రూయ
వృషభంప్రణమ్య అంగుళీ గృహీత్వా 2గ్ని రాయుష్మాద్ర
నిత్యాదిభిగి కనిష్ఠాదివిసృజ్యా యుష్టేవిశ్వతఇతి దక్షిణక
ణే ప్రతిష్ఠావాయావితి హమేజప్త్వా గురుభ్యదప్రణామం
కారయేత్॥ —*పి ణ్డ వ థ క న మ్ *—

అథ పిణ్డవధకనంపాదప్రత్యౌశనాధక ముదకందత్వా
సపిణ్డేశ్శోత్రియైస్సహ కుమారంభోజయిత్యా పుణ్యాహం
స్వస్తివాచనంచకుర్యాత్॥—*చౌ ల మ్ *—

అథ జాతకాది ప్రధమే తృతీయే పళ్ళమేవావషేక

చౌళంకుర్యా దాఘారాస్తేమూలహోమంహుత్వా ౭గ్నేం
 పశ్చిమే కుమారం పాశ్చిముఖం సాలంకార మాసయిత్వా
 శివోనామాసీతి తురమాదాయ శివానోభవధేతి శిలాయాం
 తీక్ష్ణీకృత్య గోదానమున క్త్వితి గురవేగాందద్యా దాపఉన్ద
 యి త్యద్భిస్సగ్ంసిచ్య ఓషధత్రాయస్త్వినమితి సాక్ష
 తాంకుర పాశ్చిగుత్తరాగ్రా కుమారస్యశిరసి దభానిధా
 య స్వధి తేమైసమితి తురంనిధాయో ధన్వం గ్రామో యే
 నావప ద్యోనపూషా ౭ సావాయుషేతి పాశ్చిగాదిప్రదక్షిణం
 ప్రతిదిశం ప్రతిమస్త్రంసదభారోమాణి ప్రవపతి జ్యోక్ష్మ
 సూర్యమితి కులధర్మేణ పిక్రమేణవా చూడావ్యభజేదు
 త్తరతో మాతాబ్రహ్మచారీవా గోశకృతాయుతే శరావె
 కేశాన్నియమ్యే దమహమి త్యేదున్బురమూలే దభస్త
 మ్యే గోష్ఠే వోపసూహతి స్నాతంస్వలంకృతం స్వదక్షిణ
 తోనివేశ్య పశ్చిపాశ్చియశ్చిత్తానిధా తాదిపశ్చివారు ౭ మూ
 లహోమంహుత్వా పుణ్యాహం నాపితమన్నేనతర్పయిత్వా
 గురవేదక్షిణాందత్వాదేవతాపూజనం బ్రాహ్మణభోజనం
 కుర్యాత్ ॥ ఇతి శ్రీవైఖానససూత్రదర్పణేన్యసింహవిరచితే
 తృతీయప్రశ్నే షషప్రకరణమ్ ॥

